

חודש אדרגון תש"פ | דורות - הנני - אורות

*"כי המצווה הזאת אשר אנוכי מצווך היום
לא נפלאות היא ממך ולא רחוקה היא לא בשמיים היא"*

כתיבה: שירה דהן, יעל פלאי, אורית שכטר, סימה יצחקי, רחל סבג, חרות פארלוק, טל פאר.
פיתוח תוכן: זוהר כובשי, טליה וינגרד.
עריכה לשונית: חנה פורטגנג.
עיצוב: תהילה עיצוב חזותי.
עיצוב הכריכה: סטודיו בת עמי.
הבאה לדפוס: אברהם שטרן.
בהוצאת מחלקת תוכן בני עקיבא.

מדריכים יקרים,

כן, הוא הגיע, ברוך ה' שוב הוא הופיע, מזל שהוא קיים. חודש הארגון שוב מגיע - ובענק. הוא מגיע בעוצמה של רוח, בעוצמה של עשייה שהולכת לייצר לנו שנת פעילות מלאה בתורה ובעבודה.

בחודש הארגון ברור לנו שאנחנו מצווים לפעול עם החניכים; בחודש הארגון ברור שאנחנו מצווים ליישם את הנושא וברור לכולנו שבחודש הארגון אנחנו הכי הרבה בצוותא עם החניכים ועם הסניף. בחיבור. חודש הארגון הוא שיא הציווי ושיא הצוותא שלנו, חברי צוות ההדרכה.

"גדול מצווה ועושה", זעק רב יוסף, מגדולי האמוראים. רב יוסף הדריך אותנו איך צריך להתייחס לימי הגאולה שבהם אנו נמצאים. הוא הגדיר את היחס הראשוני שבו אנחנו ניגשים אל עולם המצוות האישיות שלנו ואל עולם הדרכה ובו אנחנו פועלים.

בשנה זו אנחנו רוצים לחזק שריר בסיסי ועמוק: את שריר המחויבות שלנו. המחויבות היא שמאפשרת את מרחב החיבור שאליו אנחנו כוספים ואותו אנחנו רוצים כל כך. בחודש הארגון נזעק בגרון ניחר בכל פעולה, תערוכה או קיר שנצבע, בכל יישום נושא שנעשה עם השבט: אנחנו מצווים! וציווי זה הוא זה שנותן לנו את הצוותא. הגיע הזמן לזעוק לעולם כולו שהמחויבות היא שיוצרת את החיבור, והחיבור הוא שיוצר את המחויבות. זהו מעגל בלתי פוסק, וזה החידוש שלנו בשנה זו.

אני בטוח שתצליחו להוביל חודש ארגון חזק ועוצמתי ומתפלל איתכם שנצליח לחזק את השריר הזה גם אצלנו וגם אצל חניכינו, כי ברגע שהשריר שלנו יהיה חזק העולם כולו יבין מהי דרך בני עקיבא, ועוצמת חודש ארגון תורגש בכל רחבי הארץ.

אני רק רוצה להוסיף בקשה אחת, מדריכים יקרים ומדריכות יקרות:

גם בחודש זה אנחנו מצווים לשמור על גופם ועל נפשם של החניכים והחניכות היקרים שלנו, וכולנו ציווי שבצוותא נשמור על חניכינו תוך כדי הפעילות העצומה והעוצמתית של חודש הארגון.

חודש ארגון שמח,

יאיר שחל

מזכ"ל

חברי חבריא ב'

ה' עימכם לגמרי!

חגיגה.

חודש ארגון מגיע, ולכם, החברים בחב"ב, על שלל התפקידים והמשימות שלכם, הוא מגיע בכל הכוח: ריח צבעי הגואש של הקירות מתערבב עם ריח אדי הדלק של כתובות האש. ויש גם דגלנות, קטעי קישור, תפאורה, ניקיונות וכמובן אוכל (והרבה). לא לשכוח לדאוג לקומונרית, כן?

נשאלתי כמה פעמים בעבר: "הרגע נגמרו החגים, למה עכשיו חודש ארגון? מה פתאום צמוד לתחילת השנה?"

סיבה מרכזית לזמנו של חודש ארגון היא הרצון לחשוף מייד בראשית השנה בכל עוצמתם את הכוחות הטובים הטמונים בנו, להראות לנו ולסובבים אותנו שאכן ביכולתנו לשמור על רמת עשייה עוצמתית ומרשימה, וממילא לפעול ככה כל השנה. כמו שנאמר: "אתה מתחיל הכי חזק שלך ולאט-לאט מגביר."

כל החגיגה הזאת היא תפאורה לאירוע האמיתי שיתרחש במהלך החודש, והוא התהליך שנעבור.

"מצווה ועושה": זו דרישה מעצמנו לחבר שמיים וארץ, לשמוח

שמחה אמיתית ושלמה במצוות ובהלכה, להעמיק במהות ובזכות להיות מצווים ועושים באהבה ולראות את דבר ה' מופיע בכל צעד שאנחנו עושים.

חברי חבריא ב' הם המנוע הסניפי והתנועתי. נכון שאנחנו נושאים באחריות להובלה החינוכית והמעשית בסניף, אבל לא פחות ואולי אפילו יותר מחובתנו לקחת את הנושא ולצלול לעומק במהות, במצוות.

לכן נשקיע בפעולות ערב שבת, בשיח ולימוד בשבת (השבת שלנו, כן?) ובלימודי הסגל והצוותים מתוך בירור ורצון לבנות קומה אישית וציבורית נוספת.

התוצר המרכזי בחבריא ב' הוא התהליך הרוחני והאידיאולוגי שנעבור בעצמנו ונעביר את קהילת הסניף (חניכים, הורים, שכנים).

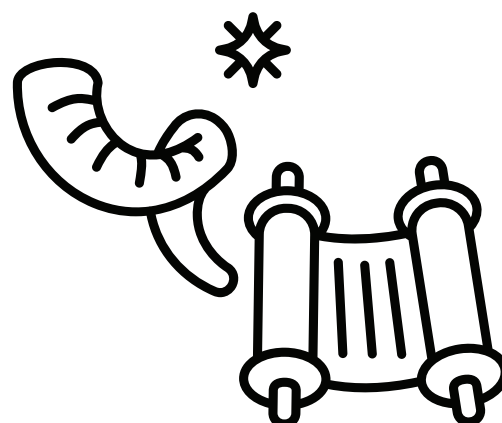
מחודש ארגון תש"ף נצא לשנה ולחיים שבהם נהיה מחוברים יותר ועושים את רצון קוננו בשמחה ובהתלהבות, ונמשיך את זה לכל השנה כולה.

ניפגש בסניפים!

בברכת חברים לתורה ועבודה,

עודד משיח

רמ"ח חבריא ב'

תוכן עניינים

6.....הקדמה למדריך חב"ב.....

7.....רעיונות לקורות.....

9.....שבוע 1.....

10.....דף למעביר פעולת חב"ב - שבוע ראשון.....

11.....דף לימוד מורחב למנחה - אהבת ישראל.....

16.....דף לימוד לצילום - אהבת ישראל.....

19.....שבוע 2.....

20.....דף למעביר פעולת חב"ב - שבוע שני.....

21.....דף לימוד מורחב למנחה - לימוד תורה.....

26.....דף לימוד לצילום - לימוד תורה.....

29.....שבוע 3.....

30.....דף למעביר פעולת חב"ב - שבוע שלישי.....

31.....דף לימוד מורחב למנחה - אהבת ה'.....

35.....דף לימוד לצילום - אהבת ה'.....

37.....פעולה: בין מחויבות להתחברות.....

גדולים, מצווים ועושים

מדריכים יקרים,

מובאת לפניכם סקירה של החומרים בחוברת זו כדי לאפשר לכם הבנה של התהליך החודשי. אנחנו ממליצים בחום לעבור עליה לפני שאתם מכינים את המפגש הראשון, כך תבינו טוב יותר את הנושא ואת החלוקה שלו לפעולות השונות, ותדעו לתווך אותו לחברים בצורה מיטבית. השבט שלכם יברר את הנושא השנתי - "מצווה ועושה" - דרך מצוות שונות אליהן תמצאו התייחסות מיוחדת בחוברת זו. חשוב לציין שהנושא המרכזי אינו המצוות הספציפיות אלא "מצווה ועושה" והוא יתברר דרך העיסוק במצוות השונות.

בהצלחה!

דף לימוד - אהבת ישראל

במהלך החודש נתעסק במתח שבין קיום מצוות ממחיבות לבין קיום מצווה מהתחברות, בדף הלימוד הראשון נדגים את המתח הזה באמצעות מצוות "ואהבת לרעך כמוך".

הקב"ה מצווה אותנו לאהוב את חברינו. ציווי זה נוגע בכל הקשרים שלנו ובכל המעגלים שלנו - במעגל המשפחתי, במעגל החברתי ובמעגלים אחרים.

מצווה זו לכאורה מתמקדת ברגש שלנו, אך הרגש טבעי, ואיך אפשר לצוות עליו?

בדף המקורות נברר כיצד התורה מצווה על הרגש במצוות "ואהבת" בפרט, וכיצד אנו נוהגים בכלל בציוויים גם כשאנחנו מתחברים אליהם. בשבוע זה נעסוק באהבת ישראל לזכר הרב אלישע וישליצקי זצ"ל, שחי את כל חייו מתוך שליחות ומסירות לכלל ישראל.

דף לימוד - לימוד תורה

בעולמנו הדתי אנו מצווים לציית למערכת חוקים ומצוות כחלק מהברית שלנו עם הקב"ה. יש קביעה בגמרא בכמה מקומות שבה נאמר: "גדול המצווה ועושה".

בדף הלימוד נתעסק בשאלה מדוע אדם שמקיים את המצווה עקב ציווי גדול מאדם שעושה אותה מבחירה, בלי שהוא מצווה לעשותה. נדגיש שהמצווה ועושה מבטא מחויבות לרצון הבורא ולמצוותיו. נדגים עיקרון זה ממצוות תלמוד תורה, שקיומה מחיבור אליה הוא רצון הבורא, ויש מחויבות לקיימה לא רק כשיש הנאה ממנה.

דף לימוד - אהבת ה'

בדורנו אנו רוצים להרגיש מחוברים למעשים שאנו עושים ולהרגיש שבחרנו בהם מרצוננו. הרצון להתחבר לכל מעשה שאנו עושים פוגש אותנו גם כשאנו באים לקיים תורה ומצוות.

בדף לימוד זה נלמד על חשיבות ההתחברות למצוות ועל המתח שבין ההתחברות למצוות ובין המחויבות אליהן. נראה זאת דרך מצוות אהבת ה' והאפשרות לקיים אותה בהתבוננות במעשי הקב"ה ובתורה עצמה.

פעולה - בין מחויבות לחיבור

תנועת בני עקיבא מאמינה ששמירת תורה ומצוות כרוכה במחויבות הלכתית ובחיבור עמוק למצוות גם יחד, אולם פעמים רבות נראה במציאות שאנו מדגישים צד אחד על פני האחר: מחויבות בלבד והנחה שחיבור יבוא בהמשך, או חיבור בלבד לקב"ה ולערכי התורה בלי מחויבות לקיומה. בפעולה נדבר על החשיבות של החזקה בחבל משני קצותיו: קיום מצוות מתוך נאמנות לקב"ה וחיבור למהותן.

מי הקיר הכי יפה בעיר?!

רגע לפני שנצלול לפעולות, רצינו לדבר על הקירות בסניף: הקירות הם אלמנט משמעותי בחודש הארגון- אנחנו משקיעים בהם הרבה זמן ומחשבה והם מייצגים את השבט שלנו בסוף החודש, אבל לא תמיד מצליחים להפוך אותם לכלי חינוכי. השנה אנו מציעים להשתמש בקירות כדי להעצים את הטמעת התוכן בשבט, לגלות כישרונות ולתת במה לחניכים שונים.

איך? על ידי קירות פעילים! קירות פעילים הם קירות שמפעילים אותנו, יוצרים בקרבנו תנועה, גורמים לנו לחשוב בהתאם לתוכן שהקיר מציע. הקיר יכול לספר סיפור, להציע משחק ובסופו של דבר לשדרג את החוויה החינוכית ואת הנראות של החדר. זה אמנם מצריך יותר חשיבה אבל שווה כל רגע של השקעה! כדי להקל עליכם ואפילו רק כדי לפתוח את הראש- הכנו עבורכם שני רעיונות, מוזמנים להפוך אותם למציאות מרהיבה!

נראה איזה קיר יפעיל הכי הרבה הורים בשבת ארגון! :

אופציה א-

כותרת: גדול המצווה ועושה (ומוצא)

כתבו על הקיר מצוות שונות בצורה מפוזרת ובסגנונות שונים.

קעת התקבל לוח משחק של מצוות שהחברים יוכלו למצוא על פי משימות.

ניתן לשחק עם קיר זה בכמה אופנים:

1. ציינו של מצווה ותנו לשני חניכים להתחרות מי מוצא אותה הכי מהר.
2. שאלו שאלות על פי קטגוריות, וקבוצה או חניך שימצאו הכי מהר מצוות רלוונטיות- ינצחו. דוגמאות: מצוות שקשורות למשפחה, מצוות עשה, מצוות בין אדם לחברו, מצוות שמתחילות באות ב' וכן הלאה.

אופציה ב-

ציירו על הקיר לוח משבצות 10*10

הוסיפו נחשים וסלמות

הוסיפו מקומות בהם יש סמל של משימה או שאלה

הכינו מאגר שאלות לפי הנושא בו השבט עסוק ושחקו על הקיר סלמות וחבלים. בחודש ארגון הנושא יהיה מצוות ובהמשך השנה הנושא יכול להשתנות לפי המערך בו אתם עוסקים.

זקונים

שבוע 1

מעבירי פעולת ליל שבת יקרים,

זכינו ואתם מעבירים לנו פעולת ליל שבת בשבת הקרובה. זוהי השבת הראשונה של חודש הארגון, השבת שפותחת את החודש ומשיקה את נושא החודש - הנושא השנתי של תנועת בני עקיבא.

פעולת ערב שבת היא כלי מרכזי וחשוב לבירור הנושא, לשיח עמוק, לדיון וללמידה משותפת.

השנה נעסוק בנושא **מצווה ועושה**: בניית היחס הנכון של חברי התנועה לעולם המצוות.

זה אלפי שנים שמערכת יחסים מתנהלת בין הקיום המעשי של המצוות לבין עולמו הרוחני של מקיים המצווה. נביאי ישראל נתנבאו בנבואות תוכחה על שחלק מעם ישראל מקיים את המצוות ובו בזמן עושה מעשים שאינם ראויים; על שאין הזדהות וקרבה בין האדם לבין מעשה המצוות. פריצת החסידות והקריאה להדגשת הלב לפני כמאתיים שנה עוררה דיון, והוא נמשך עד ימינו וכל בתי המדרש בעם היהודי.

הגדרות הברורות ופרטי עולם ההלכה והמצוות מגדירים לנו את הדרך שבה עלינו לפגוש את הקב"ה ואת האופן שבו עלינו לחיות חיים של קדושה. לעיתים המפגש בין הגדרות אלה לבין עולמו הרוחני של האדם ותחושת נפשו מורכב. לא פעם האדם מרגיש סתירה לכאורה בין עולמו האישי והרוחני ובין התביעה ההלכתית ממנו. הפער עלול ליצור קושי, ריחוק וניכור.

בשנת ה-91 של התנועה אנו מציעים לחדש תפיסה הטוענת שחובה עלינו לאחוז בשני הקצוות בבת אחת. אנו צריכים להגיע לקיום מצווה כאשר אנו מחוייבים ומחוברים כאחד, בה בעת.

החזון שלנו הוא שחברי התנועה ועם ישראל כולו יקיימו מצוות מתוך מחויבות, שייכות, כוונה וחיבור, באופן שלם וחי, מתוך הזדהות עמוקה וחיבור של שמחה. החזון שלנו הוא שכולנו נהיה גדולים המצויים ועושים, שהאדם יראה בקיום המצוות ובהקפדה על פרטי ההלכות הזדמנות לחיבור ולייחוד בינו לבין אלוקי ישראל ועם ישראל בשמחה ובאהבה. כדרכה של בני עקיבא נעסוק במצוות שבין אדם למקום ובמצוות שבין אדם לחברו, במצוות שבין אדם למדינתו ואף במצוות המוטלות על המדינה. בכל סוגי המצוות נדגיש את הציווי של הצוותא, החיבור והמחויבות לקב"ה.

זוהי התביעה הרוחנית שאנו תובעים מעצמנו ומחברי תנועתנו בשנה זו.

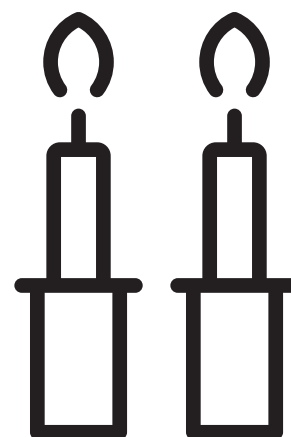
בשבוע זה יעסקו בסניפים בתפיסה הרעיונית וביכולת להחזיק בחבל בשני קצותיו: להיות מצויים ולעשות באהבה. נתעסק בקיום המצוות כקשר של עם ישראל יחד ושל כל אחד עם הקב"ה ובתפיסת הרעיון של חיבור ומחויבות יחד: ברית.

לימוד קצר, שכתב הרב חיים נבון, מעביר את הרעיון:

אישה הנמצאת בתהליך חזרה בתשובה ניגשה פעם למו"ר הרב יהודה עמיטל זצ"ל ובפיה שאלה. האישה אמרה שהיא שואפת לקיים את כל המצוות, אבל קשה לה לקבל עליה את הכול בבת אחת. עם אילו מצוות, שאלה, כדאי לה להתחיל? הרב עמיטל הראה לה את דברי חז"ל שבני ישראל קיבלו על עצמם במרה, עוד לפני מעמד הר סיני, שלוש מצוות. רש"י (שמות טו, כה) מדבר על המצוות של שבת, פרה אדומה ודיני ממונות. אמר הרב עמיטל: מה מיוחד בשלוש המצוות הללו? אחת בין אדם למקום (שבת), אחת בין אדם לחברו (דינים) ואחת שאי אפשר להבין את טעמה (פרה אדומה). ואף את קבלי עלייך בשלב ראשון שלוש מצוות: אחת בין אדם למקום, אחת בין אדם לחברו, ועוד מצווה אחת שאינך מבינה את טעמה, וגם אין לך שום יומרה להבינו אי-פעם, כדוגמת כשרות או טהרת המשפחה. כך תלמדי מהרגע הראשון שהיהדות דורשת גם הבנה וגם ציות.

תודה שאתם שותפים לדרך!

שבת שלום :)

אהבת ישראל

השבוע נעסוק באהבת ישראל לזכר הרב אלישע וישליצקי זצ"ל, שחי את כל חייו מתוך שליחות ומסירות לכלל ישראל. במהלך החודש נתעסק במתח שבין קיום מצוות ממחיבות לבין קיום מצווה מהתחברות, ונדגים את המתח הזה באמצעות מצוות "ואהבת לרעך כמוך".

הקב"ה מצווה אותנו לאהוב את חברינו. ציווי זה נוגע בכל הקשרים שלנו ובכל המעגלים שלנו - במעגל המשפחתי, במעגל החברתי ובמעגלים אחרים.

מצווה זו לכאורה מתמקדת ברגש שלנו, אך הרגש טבעי, ואיך אפשר לצוות עליו?

בדף המקורות נלמד כיצד התורה מצווה על הרגש במצוות "ואהבת" בפרט, וכיצד אנו נוהגים בכלל בציוויים גם כשאננו מתחברים אליהם.

מטרות

1. החברים יעסקו במתח שבין קיום מצוות מהתחברות אליהן לבין קיום מצוות בעקבות מחויבות.
2. החברים ילמדו על מצוות "ואהבת לרעך כמוך" ועל השאלה כיצד אפשר לצוות על רגשות.
3. החברים ידברו על דרכים לקיים מצוות גם כאשר לא חשים חיבור למצווה.

מהלך הלימוד

בנספח 1 מצורף מקור עבורך, המנחה. מקור זה מהווה רקע למהלך הלימוד. המקור מנכיח את ההשקפה של אדם שעושה מצוות כי הוא מחויב לקב"ה. האדם המתואר שולל את האפשרות לומר שהוא אינו עובר על מצוות כי הוא אינו רוצה באופן טבעי לעבור עבירות, אלא להפך, הוא רוצה לעבור עבירות אלו, אלא שהוא אינו עובר אותן בשל הציווי של הקב"ה.

השקפה זו מפגישה אותנו עם המחויבות שלנו לתורה ועם המתח בין מחויבות מוחלטת זו לבין הרצון לעשות דברים מחיבור אליהם. בעקבות מקור זה נבין היכן החברים נמצאים לעומת תפיסה זו, מה חשיבותה בעיניהם וכיצד הם נוהגים כאשר הם מתמודדים עם ציווי שהם רוצים לעשות את ההפך ממנו.

(נספח 1 - על מצוות הטבעיות לאדם)

ספרא, קדושים ט

"ר' אלעזר בן עזריה אומר מנין שלא יאמר אדם 'אי אפשי (איני רוצה) ללבוש שעטנז'. 'אי אפשי לאכול בשר חזיר'. 'אי אפשי לבוא על הערוה', אבל 'אפשי (רוצה), ומה אעשה ואבי שבשמים גזר עלי כך?'"

- מהי המחשבה המלווה את האדם המצוטט במקור כאשר הוא מקיים מצוות?
- האם אתם מזדהים עם המחשבה הזו? האם אתם מעדיפים להתחבר למצווה או לראות בה גזרה?
- מה החשיבות של מחשבה זו בעיניכם?
- כיצד אתם נוהגים כאשר אתם מתמודדים עם מצווה שאינכם מחוברים אליה או שאתם רוצים לעשות ההפך ממנה?

המקורות שלהלן מתמקדים במצוות "ואהבת לרעך כמוך". באופן טבעי הרגשות כלפי אחרים אינם קשורים בהכרח למה שהקב"ה ציווה עלינו.

שאלה גדולה עולה מציווי זה: כיצד אפשר לצוות על הרגש? כיצד נוכל לקיים מצווה שאיננו מחוברים אליה?

מקור זה והשאלות שבעקבותיו מציפים את התחושות הטבעיות של החברים כלפי חבריהם. (הרחבה למקור ראה בנספח 2)

בבא מציעא סב ע"א

"שניים שהיו מהלכין בדרך וביד אחד מהן קיתון (כלי לנשיאת נוזלים) של מים, אם שותים שניהם מתים ואם שותה אחד מהן מגיע ליישוב.

בן פטורא: מוטב שישתו שניהם וימותו ואל יראה אחד מהם במיתתו של חברו.
רבי עקיבא: חייך קודמים לחיי חברך".

- חשבו: כיצד הייתם נוהגים במקרה זה? האם הייתם נותנים את המים לחברכם?
- מהו המעשה הראוי לדעתכם במצב זה?

ויקרא יט, יח

"לא תקם ולא תטר את בני עמך, ואהבת לרעך כמוך, אני הי".

(הרחבה למקור ראה בנספח 3)

- מהי המשמעות של הציווי הזה בעיניכם?
- האם בחיים שלכם אתם רואים בהתנהלות שלכם עם אחרים חלק מציווי מהתורה?
- באילו מצבים בחייכם אתם חשים קושי לקיים ציווי זה? איך משפיע עליכם ציווי מהתורה על כך?
- מהמקורות שראינו עולה שיש לכל אדם התנהלות טבעית עם אחרים במצבים יום-יומיים. כיצד לדעתכם אפשר בכלל לצוות על הרגש?

המקורות שלהלן מציעים תשובה לשאלה כיצד אפשר לחייב את הרגש.

הרמב"ן מסביר שאין אפשרות לחייב את הרגש, אבל יש לייצר מסגרת של מעשים שבה אנו דואגים לאחר, והיא ביטוי לאהבה. סביב הצעה זו אפשר לשאול את החברים: עד כמה המעשים מובילים לחיבור לרעיון הכללי? מהו האיזון הנכון בין הרצון להתחבר כל הזמן ובין הרצון להיות מחויבים ולעשות מעשים גם כשאיננו מתחברים? (הרחבה למקורות אלה ראה בנספח 4)

רמב"ן על ויקרא יט, יח

"וטעם ואהבת לרעך כמוך, הפלגה (הגזמה), כי לא יקבל לב האדם שיאהוב את חברו כאהבתו את נפשו, ועוד שכבר בא רבי עקיבא ולמד חייך קודמין לחיי חבריך, אלא מצות התורה שיאהב חברו בכל ענין כאשר יאהב את נפשו בכל הטוב [...] שיהיה פירושו להשוות אהבת שניהם בדעתו, כי פעמים שיאהב אדם את רעהו בדברים ידועים להטיבו בעושר ולא בחכמה וכיוצא בזה, ואם יהיה אוהבו בכל יחפוץ שיזכה רעהו האהוב לו בעושר ובנכסים וכבוד ובדעת ובחכמה, ולא שישווה אליו אבל יהיה חפץ בלבו לעולם שיהיה הוא יותר ממנו בכל טובה, ויצוה הכתוב שלא תהיה פחיתות הקנאה הזאת בלבו, אבל יאהב ברבות הטובה לחברו כאשר אדם עושה לנפשו ולא יתן שיעורין באהבה. ועל כן אמר ביהונתן (שמזאל א כ, יז) כי אהבת נפשו אהבו, בעבור שהסיר מדת הקנאה מלבו ואמר (שם כג, יז) ואתה תמלוך על ישראל".

- איזו דרך מציע הרמב"ן לקיום מצוות "ואהבת לרעך כמוך"? כיצד היא פותרת את הקושי של ציווי על הרגש?
- האם לדעתכם תשפיע דרך זו על החיבור שלכם לציווי?

המקור שלהלן מסביר בדומה לרמב"ן שאין אפשרות לצוות על הלב אלא על המעשים. מקור זה מדגיש שקיום מצוות אלו כשאיננו מתחברים אליהן מבטא את המחויבות שלנו לקב"ה ושם דגש על עשיית הדברים משום שהם מצוות ה'.

תוספת ברכה, פרשת יתרו (הרב ברוך אפשטיין, בעל התורה תמימה)

"כבד את אביך ואת אמך". אבל על האהבה להורים אין צווי, והטעם פשוט, משום דאהבה באה מהרגשת הלב, ואם הלב לא יחוש אהבה, לא יועיל צווי, ורק על כבוד שייך צווי מפני שזה יתייחס למעשה. ועל המעשה שייך לצוות אף שהוא נגד רגש הלב. ועל כן אמרו בגמרא קידושין (לא ע"ב) 'איזהו כבוד? מאכיל ומשקה ומלביש ומכניס ומוציא' - תפס כל הדברים שאפשר לעשותם גם בלא רגשות הלב לאהבה, אך מפני החובה והמצוה".

- באיזו דרך, על פי מקור זה, אפשר לקיים ציוויים על רגשות גם כשאיננו מתחברים לרגש זה?
- אילו תכונות ומחשבות נדרשות מאדם שהולך בדרך זו?

נבקש לסיים את הלימוד בסיפור שאפיין את הרב אלישע זצ"ל ואת מסירותו ואהבתו הפשוטה לכלל ישראל:

סיפור הרב אליאב תורג'מן שליט"א :

"בצוק איתן נסעתי פעם להרצאה באזור נחל עוז. אחרי ההרצאה שהעברתי שמעתי שירה מאיזה מקום רחוק. הלכתי וראיתי שם את הרב אלישע עם עוד קבוצת רבנים. הרב אלישע ראה שבאתי ברכב ואמר לי: 'אני חייב להעביר שיחה לאיזה גודד שביקשו ממני, אבל עכשיו הם לא עונים לי. אולי ניסע לחפש אותם?' ניסיתי להניא אותו מזה בטענה שזה רחוק, אבל הרב אלישע הפציר בי, ונסענו לחפש אותם.

בדרך עברנו ליד מאהל יחסית ריק, וחשבנו שאולי זה המקום. ירדתי מהאוטו. ישב שם בחור בכניסה ליד צילייה עם ברוס הפוך ולובש גופייה, עם קעקוע על היד וחצי ב', נראה מילואימניק, עם סיגריה ביד מכין קפה. ניגשתי אליו ושאלתי אם זה הגודד שאנחנו מחפשים. הוא הרים את העיניים ואמר: 'לא, זה לא הגודד הזה. ובכלל, אנחנו לא צריכים רבנים שיחזקו אותנו, אנחנו מספיק חזקים'. אני קצת הזדעזעתי מהתגובה, אבל עוד לפני שהתעשתי נפתחה הדלת של האוטו והרב אלישע יצא החוצה.

הרב אלישע ניגש לאותו בחור, נתן לו צ'אפחה על הכתף ואמר לו בקול: 'אחי, אחי, לא באתי לחזק, באתי להתחזק'. הבחור היה המום והרב אלישע שאל: 'עושים את המשימות? עושים אותן בשמחה? מכים באויבים?' והוא ענה לרב: 'כן, כן!' הרב אלישע חיבק אותו ואמר לו: 'כל הכבוד, תודה, אין לך מושג כמה חיזקת אותי'. ואז הוא חזר לאוטו. הבן אדם חיך חיוך רחב, כולו מלא חיות.

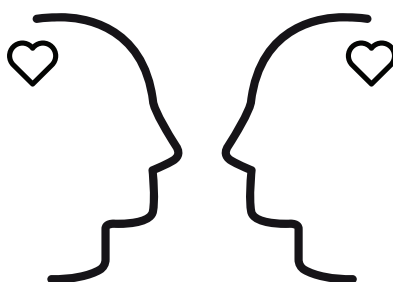
כשנכנסתי חזרה לאוטו הרב אלישע היה טרוד ולא הבין איך הבחור יכול היה לחשוב אחרת: 'באתי לחזק?! איך אנשים יכולים לחשוב שבאתי לחזק?! באתי להתחזק!'"

סיכום:

בלימוד דיברנו על המתח שבקיום מצוות "ואהבת לרעך כמוך" ועל היכולת לצוות על הרגש. שאלה זו הובילה במקביל לשאלה הכללית כיצד אנו נוהגים כשאיננו מחוברים למצוות מסוימות.

פתחנו במקור המבטא מחויבות מוחלטת לציווי הקב"ה למרות הרצון הפוך של האדם. ראינו בגמרא דילמה שמראה שלכל אחד יש בחירה והתנהגות שטבעית לו. הראינו את הציווי על "ואהבת לרעך כמוך", וכך עלתה בעוצמה השאלה כיצד אפשר לצוות על רגש אם יש לכל אחד תחושות טבעיות, ובכלל, כיצד אנו מתנהגים כאשר אין אנו מחוברים לציווי? ראינו את הפתרונות שמציעים הרמב"ן והתוספת ברכה, שמסבירים שעל האדם לעשות מעשים שמבטאים את הרגש שבמצווה. שמירה על מסגרת מעשים זו, שפעמים נוגדת את הרגש הטבעי לנו, מבטאת את המחויבות שלנו לקב"ה, וייתכן שמעשים אלו יובילו בסופו של דבר לחיבור הרצוי.

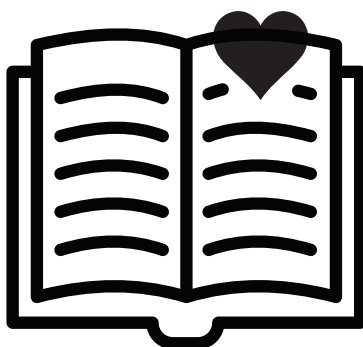
הדף מסתיים בסיפור המנסה להטעים בקצה המזלג מאורו של הרב אלישע וישליצקי זצ"ל, שהיה כל כולו אהבת ישראל. מומלץ מאוד ללמוד עוד על דמותו ועל הדברים המדהימים והרבים שעשה בחייו, לספר עליו לחברים ולהמשיך להפיץ בעוז ובענווה את אורו הגדול.

על המצוות הטבעיות לאדם

יש מחלוקת אם המצוות טבעיות לאדם. הרמב"ם בשמונה פרקים מציע חלוקה בין מצוות מבנות ומצוות שאינן מובנות (בהתבססו על המקור שדנו בו). מקור זה אינו חלק מהמלך של הלימוד. מומלץ ללמוד אותו לעומק בנפרד. אפשר לפתוח את השאלה במקור הראשון שבדף המקורות (מודגש בקטע).

"אמרו הפילוסופים שהמושל בנפשו אע"פ שעשה המעשים הטובים והחשובים, הוא עושה אותם והוא מתאוה אל הפעולות הרעות ונכסף אליהם, ויכבוש את יצרו, ויחלוק בפעולותיו על מה שיעירוהו אליו כחותיו ותאותו ותכונת נפשו, ויעשה הטובות והוא מצטער בעשיתם (ונזוק), אבל החסיד הוא נמשך בפעולתו אחר מה שתעירוהו אליו תאותו ותכונתו ויעשה הטובות והוא מתאוה ונכסף אליהן, ובהסכמה מן הפילוסופים שהחסיד יותר חשוב ויותר שלם מן המושל בנפשו, אבל אמרו אפשר שיהיה המושל בנפשו כחסיד בענינים רבים, ומעלתו למטה ממנו בהכרח, להיותו מתאוה לפועל הרע, ואע"פ שאינו עושה אותו מפני שתשוקתו לרע היא תכונה רעה בנפש. ב וככר אמר שלמה כיוצא בזה אמר נפש רשע אותה רע, ואמר בשמחת החסיד במעשה הטובות, והצטער מי שאינו צדיק בעשיתם, זה המאמר שמחה לצדיק עשות משפט, ומחיתה לפעולי און, זהו הנראה מדברי הנביאים נאות למה שזכרוהו הפילוסופים. וכאשר חקרנו דברי חכמים בזה הענין, נמצא להם שהמתאוה לעבירות והנכסף אליהם יותר חשוב ויותר שלם מאשר לא מתאוה אליהם, ולא יצטער בהנחתם, עד שאמרו שכל אשר יהיה האיש יותר חשוב ויותר שלם תהיה תשוקתו לעבירות והצטערו בהנחתן יותר גדול, והביאו בזה הדברים ואמרו כל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו, ולא דים זה אלא שאמרו ששכר המושל בנפשו גדול לפי רוב צערו במשלו בנפשו, ואמרו לפום צערא אגרא, ויותר מזה שהם ציוו שיהא האדם מתאוה לעבירות, והזהירו מלומר שאני בטבעי לא אתאוה לזאת העבירה ואע"פ שלא תאסרה התורה, והוא אמרם רבן שמעון בן גמליאל אומר לא יאמר אדם אי אפשר לאכול בשר בחלב, אי אפשר ללבוש שעטנז, אי אפשר לבוא על הערוה, אלא אפשרי ומה אעשה ואבי שבשמים גזר עלי: ג ולפי המובן בפשוטי שני המאמרים בתחלת המחשבה הן סותרים זה את זה, ואין הענין כן, אבל שניהם אמת, ואין חלוק בניהם כלל, והוא שהרעות אשר הן אצל הפילוסופים רעות הן אשר אמרו שמי שלא יתאוה אליהם יותר חשוב ממי שיתאוה אליהם ויכבוש את יצרו מהן, הם הענינים המפורסמים אצל כל בני אדם שהן רעות, כשפיכות דמים, וגזילה, וגניבה, ואונאה, ולהזיק למי שלא הרע לו, ולגמול רע למיטב לו, ולבזות האב והאם, וכיוצא באלו, והם המצוות אשר אמרו בהם חכמים דברים שאלמלא לא נכתבו ראויים היו לכתבן, ויקראו אותם קצת חכמינו האחרונים אשר חלו חלי המדברים המצוות השכליות, ואין ספק שהנפש אשר תכסוף לדבר מהם ותשתוקק אליו שהיא חסרה, ושהנפש החשובה לא תתאוה לדבר מאלו הרעות כלל ולא תצטער בהמנעה מהם, אבל הדברים שאמרו (עליהם) החכמים שהכובש יצרו מהם יותר חשוב וגמולו יותר גדול, הם התורות השמיעיות, וזה אמת שאלמלא התורה לא היו רעות כלל, ומפני זה אמרו שצריך האדם שיניח נפשו אוהבת אותם ולא יביא לו מונע מהם אלא התורה, ובחן חכמתם ע"ה ובמה המשילו, שהם לא אמרו אל יאמר אדם אי אפשר להרוג את הנפש, אי אפשר לגנוב, אי אפשר לכזב, אלא אפשרי ומה אעשה (ואבי שבשמים גזר עלי), אבל הביאו דברים שמעיים כולם, בשר בחלב, ולבישת שעטנז, ועריות, ואלו המצוות וכיוצא בהם הם אשר קראם השם חקותי אמרו חוקים שחקקתי לך אין לך רשות להרהר בהם ואומות העולם משיבין עליהם והשטן מקטרג עליהן, כגון פרה אדומה, ושעיר המשתלח וכו', ואשר קראו אותם האחרונים שכליות יקראו מצות כפי מה שבארו החכמים. והנה התבאר מכל מה שאמרנו איזו מן העבירות יהיה מי שלא השתוקק אליהם יותר חשוב מן המשתוקק אליהם וכובש יצרו מהם, ואיזו מהם יהיה הענין בהפך, וזה חדוש נפלא בהעמיד שני המאמרים ולשונם מורה על אמיתת מה שבארנוהו, וכבר נשלמה כוונת זה הפרק".

נספח 2

מלבי"ם על ויקרא, פרשת בהר

"וחי אחיך עמך: כבר בארנו (קדושים סימן לב) שיש הבדל בין 'אתו' ובין 'עמו'. שמילת 'עמו' מציינת ששניהם שוים ומזה דרש בן פטורי שישתו שניהם וימותו כי אין לו שום קדימה על חברו. ור' עקיבא מדיק 'וחי אחיך עמך' - ששוה אליך לחיות עמך, לא אל שימותו שניהם, שבזה לא יחיה עמך, בזה חייך קודמים".

הסבירו את הפסוק ואת דעת ר' עקיבא ובן פטורי על פי הפסוק.

פרשנים רבים עסקו בשאלה כיצד אפשר להסביר את המילה 'כמוך'. באופן טבעי אדם אינו אוהב את זולתו כמו שהוא אוהב את עצמו.

נספח 3

העמק דבר על ויקרא יט, יח

"ואהבת לרעך כמוך". אי אפשר לפרש כמשמעו כידוע דחייך קודם לחיי חבירך אלא הרמב"ם פירש בהלכות אבל פרק י"ד כמו שאתה חפץ מחברך".

הנצי"ב מוולוז'ין מציע שאת המילה 'כמוך' נפרש "כמו שאתה מצפה מחברך לנהוג בך".

נספח 4

ר' נפתלי הרץ ויזל, 'הבאור'

"אם כוונת הפסוק שיאהב כל אדם כאשר אוהב את עצמו, יפלא מאד, שיצונו על דבר שאינו בכח שום נפש, ואי אפשר שיאהב האדם את זולתו, וביותר איש נכרי לו, כאשר אוהב את עצמו, גם אין לצוות על אהבה ושנאה שאין האדם מושל עליהן [...] ואומר אני, שאין מילת 'כמוך' בלשון הקודש כולל כוונה זו, אלא 'כמוך' פירושו: הדומה לך [...] שנברא גם הוא בצלם אלוהים, והרי הוא אדם כמוך, וזה כולל לכל בני אדם, שכולם נבראים בצלם.

"ואם כן - סתם הכתוב ולא פירש קצב (=מלשון קצבה) אהבה זו. ובא הלל הזקן ופירש: 'מה דעלך סני לחברך לא תעביד' (מה ששנוא עליך אל תעשה לחברך), שעל כל פנים לא תעשה לו דבר, שאם יעשנה לך תצטער; וזה אמת ברור שאסור לך לצער או לבזות שום אדם צדיק או רשע".

המילה "כמוך" מבטאת את המעמד שלך, כמוך - ששניכם נבראתם בצלם. אם כן, בעקבות קביעה זו נשאלת השאלה מהם הקריטריונים של "ואהבת", ומסביר 'הבאור': אמות המידה הן "מה ששנוא עליך אל תעשה לחברך".

אהבת ישראל

השבוע נעסוק באהבת ישראל לזכר הרב אלישע וישליצקי זצ"ל, שחי את כל חייו מתוך שליחות ומסירות לכלל ישראל.

ספרא, קדושים ט

"ר' אלעזר בן עזריה אומר מנין שלא יאמר אדם 'אי אפשי (איני רוצה) ללבוש שעטנז'. 'אי אפשי לאכול בשר חזיר'. 'אי אפשי לבוא על הערוה', אבל 'אפשי (רוצה), ומה אעשה ואבי שבשמים גזר עלי כך?'"

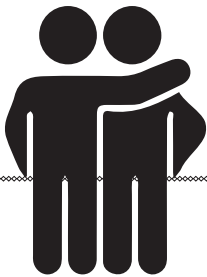
- ← מהי המחשבה המלווה את האדם המצוטט במקור כאשר הוא מקיים מצוות?
- ← האם אתם מצדדים עם המחשבה הזו? האם אתם מצדיקים להתחגר למצווה או לראות בה זכרה?
- ← מה החשיבות של מחשבה זו בעיניכם?

בבא מציעא סב ע"א

"שניים שהיו מהלכין בדרך וביד אחד מהן קיתון (כלי לנשיאת נוזלים) של מים, אם שותים שניהם מתים ואם שותה אחד מהן מגיע ליישוב.
בן פטורא: מוטב שישתו שניהם וימותו ואל יראה אחד מהם במיתתו של חברו.
רבי עקיבא: חייך קודמים לחיי חברך."

- ← חשבו: כיצד הייתם נוהגים במקרה זה? האם הייתם נותנים את המים לחברכם?
- ← מהו המעשה הראוי לדעתכם במצב זה?

ויקרא יט, יח

"לא תקם ולא תטר את בני עמך, ואהבת לרעך כמוך, אני ה'."

- ← מהי המשמעות של הציווי הזה בעיניכם?
- ← האם החיים שלכם אתם רואים בהתנהלות שלכם עם אחרים חלק מציווי מהתורה?
- ← באילו מצבים החייכם אתם חשים קושי לקיים ציווי זה? איך משפיע עליכם ציווי מהתורה על כך?
- ← מהמקורות שראינו צוה שיש לכל אדם התנהלות סבגית עם אחרים במצבים יום-יומיים. כיצד לדעתכם אפשר בכלל לצוות על הרגש?

רמב"ן על ויקרא יט, יה

"וטעם ואהבת לרעך כמוך, הפלגה (הגזמה), כי לא יקבל לב האדם שיאהוב את חבירו כאהבתו את נפשו, ועוד שכבר בא רבי עקיבא ולמד חייך קודמין לחיי חבירך, אלא מצות התורה שיאהב חבירו בכל ענין כאשר יאהב את נפשו בכל הטוב [...] שיהיה פירושו להשוות אהבת שניהם בדעתו, כי פעמים שיאהב אדם את רעהו בדברים ידועים להטיבו בעושר ולא בחכמה וכיוצא בזה, ואם יהיה אוהבו בכל יחפוץ שיזכה רעהו האהוב לו בעושר ובנכסים וכבוד ובדעת ובחכמה, ולא שישווה אליו אבל יהיה חפץ בלבו לעולם שיהיה הוא יותר ממנו בכל טובה, ויצוה הכתוב שלא תהיה פחיתות הקנאה הזאת בלבו, אבל יאהב ברבות הטובה לחבירו כאשר אדם עושה לנפשו ולא יתן שיעורין באהבה. ועל כן אמר ביהונתן (שמואל א כ, יז) כי אהבת נפשו אהבו, בעבור שהסיר מדת הקנאה מלבו ואמר (שם כג, יז) ואתה תמלוך על ישראל".

← איזו דרך מציג הרמב"ן לקיים מצוות "ואהבת לרעך כמוך"? כיצד היא פותרת את הקושי של ציווי על הרצח?

← האם לדעתכם תשפיע דרך זו על החיבור שלכם לציווי?

תוספת ברכה, פרשת יתרו (הרב ברוך אפשטיין, בעל התורה תמימה)

"כבד את אביך ואת אמך". אבל על האהבה להורים אין צווי, והטעם פשוט, משום דאהבה באה מהרגשת הלב, ואם הלב לא יחוש אהבה, לא יועיל צווי, ורק על כבוד שייך צווי מפני שזה יתייחס למעשה. ועל המעשה שייך לצוות אף שהוא נגד רגש הלב. ועל כן אמרו בגמרא קידושין (לא ע"ב) 'איזהו כבוד? מאכיל ומשקה ומלביש ומכניס ומוציא' - תפס כל הדברים שאפשר לעשותם גם בלא רגשות הלב לאהבה, אך מפני החובה והמצוה".

← באיזו דרך, על פי מקור זה, אפשר לקיים ציוויים על רגשות גם כשאנו מתחברים לרצח זה?

← אינן תכונות ומחשבות נדרשות מאדם שהולך בדרך זו?

נבקש לסיים את הלימוד בסיפור שאפיין את הרב אלישע זצ"ל ואת מסירותו ואהבתו הפשוטה לכלל ישראל:

סיפור הרב אליאב תורג'מן שליט"א:

"בצוק איתן נסעתי פעם להרצאה באזור נחל עוז. אחרי ההרצאה שהעברתי שמעתי שירה מאיזה מקום רחוק. הלכתי וראיתי שם את הרב אלישע עם עוד קבוצת רבנים. הרב אלישע ראה שבאתי ברכב ואמר לי: 'אני חייב להעביר שיחה לאיזה גודד שביקשו ממני, אבל עכשיו הם לא עונים לי. אולי ניסע לחפש אותם?' ניסיתי להניא אותו מזה בטענה שזה רחוק, אבל הרב אלישע הפציר בי, ונסענו לחפש אותם.

בדרך עברנו ליד מאהל יחסית ריק, וחשבנו שאולי זה המקום. ירדתי מהאוטו. ישב שם בחור בכניסה ליד צילייה עם ברוס הפוך ולובש גופייה, עם קעקוע על היד וחצי ב', נראה מילואימניק, עם סיגריה ביד מכין קפה. ניגשתי אליו ושאלתי אם זה הגודד שאנחנו מחפשים. הוא הרים את העיניים ואמר: 'לא, זה לא הגודד הזה. ובכלל, אנחנו לא צריכים רבנים שיחזקו אותנו, אנחנו מספיק חזקים'. אני קצת הזדעזעתי מהתגובה, אבל עוד לפני שהתעשתי נפתחה הדלת של האוטו והרב אלישע יצא החוצה.

הרב אלישע ניגש לאותו בחור, נתן לו צ'אפחה על הכתף ואמר לו בקול: 'אחי, אחי, לא באתי לחזק, באתי להתחזק'. הבחור היה המום והרב אלישע שאל: 'עושים את המשימות? עושים אותן בשמחה? מכים באויבים?' והוא ענה לרב: 'כן, כן!' הרב אלישע חיבק אותו ואמר לו: 'כל הכבוד, תודה, אין לך מושג כמה חיזקת אותי'. ואז הוא חזר לאוטו. הבן אדם חייך חיוך רחב, כולו מלא חיות.

כשנכנסתי חזרה לאוטו הרב אלישע היה טרוד ולא הבין איך הבחור יכול היה לחשוב אחרת: 'באתי לחזק! איך אנשים יכולים לחשוב שבאתי לחזק?! באתי להתחזק!'

מצווים

שבוע 2

מעבירי פעולת ליל שבת יקרים,

זכינו ואתם מעבירים לנו פעולת ליל שבת בשבת הקרובה. זוהי השבת השנייה של חודש הארגון. פעולת ערב שבת היא כלי מרכזי וחשוב לבירור הנושא, לשיח עמוק, לדין וללמידה משותפת.

השנה נעסוק בנושא מצווה ועושה: בניית היחס הנכון של חברי התנועה לעולם המצוות.

זה אלפי שנים שמערכת יחסים מתנהלת בין הקיום המעשי של המצוות לבין עולמו הרוחני של מקיים המצווה. נביאי ישראל נתנבאו בנבואות תוכחה על שחלק מעם ישראל מקיים את המצוות ובו בזמן עושה מעשים שאינם ראויים, על שאין הזדהות וקרבה בין האדם לבין מעשה המצוות. פריצת החסידות והקריאה להדגשת הלב לפני כמאתיים שנה עוררה דיון, והוא נמשך עד ימינו וכל בתי המדרש בעם היהודי.

ההגדרות הברורות ופרטי עולם ההלכה והמצוות מגדירים לנו את הדרך שבה עלינו לפגוש את הקב"ה ואת האופן שבו עלינו לחיות חיים של קדושה. המפגש בין הגדרות אלה לבין עולמו הרוחני של האדם ותחושת נפשו מורכב לעיתים. לא פעם האדם מרגיש סתירה לכאורה בין עולמו האישי והרוחני ובין התביעה ההלכתית ממנו. הפער עלול ליצור קושי, ריחוק וניכור.

בשנת ה-91 של התנועה אנו מציעים לחדש תפיסה הטוענת שחובה עלינו לאחוז בשני הקצוות בבת אחת. אנו צריכים להגיע לקיום מצווה כאשר אנו מחויבים ומחברים כאחד, בה בעת.

החזון שלנו הוא שחברי התנועה ועם ישראל כולו יקיימו מצוות מתוך מחויבות, שייכות, כוונה וחיבור, באופן שלם וחי, מתוך הזדהות עמוקה וחיבור של שמחה. החזון שלנו הוא שכולנו נהיה גדולים המצווים ועושים, שהאדם יראה בקיום המצוות ובהקפדה על פרטי ההלכות הזדמנות לחיבור ולייחוד בינו לבין אלוקי ישראל ועם ישראל בשמחה ובאהבה. כדרכה של בני עקיבא נעסוק במצוות שבין אדם למקום ובמצוות שבין אדם לחברו, במצוות שבין אדם למדינתו ואף במצוות המוטלות על המדינה. בכל סוגי המצוות נדגיש את הציווי של הצוותא, החיבור והמחויבות לקב"ה.

זוהי התביעה הרוחנית שאו תובעים מעצמנו ומחברי תנועתנו בשנה זו.

בשבוע זה יעסקו בסניפים בהיותנו מצווים מפי הקב"ה, במשמעותו של ציווי, במחויבות ובנאמנות הטמונה בו. הקב"ה ציווה אותנו במגוון מצוות המתוות את דרך החיים שלנו ואת הדרך לקשר איתו. אנחנו מחויבים לקיים את המצוות לפרטיהן כבני העם היהודי, כבני של הקב"ה, כנתיניו.

מקורות בנושא:

קידושין לא ע"א

"וא"ר חנינא ומה מי שאינו מצווה ועושה כך מצווה ועושה על אחת כמה וכמה דאמר רבי חנינא גדול מצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה".

ר' יוסף אלבו, ספר העיקרים

"אמרו גדול המצווה ועושה, ממי שאינו מצווה ועושה. כי המצווה ועושה בעשיית המצווה כתקנה יעשה שני דברים: האחד שיעשה הפועל הטוב או היושר באמת, והשני הוא מכוון לעשות רצון אביו שבשמים. ומי שאינו מצווה ועושה, יעשה הפועל הזה מצד שהוא יושר בלבד לא זולת זה. ועל זה הדרך יובן איך יקנה האדם השלמות וחיי העולם הבא על משפטי התורה על עשה ולא תעשה שבה, כשיהיו נעשים לאהבת השם יתברך וליראתו, ולהשלים מצוותו שציווה בהן".

תודה שאתם שותפים לדרך!

שבת שלום :)

לימוד תורה

רציונל:

בעולמנו הדתי אנו מצויים לציית למערכת חוקים ומצוות כחלק מהברית שלנו עם הקב"ה. יש קביעה בגמרא בכמה מקומות שבה נאמר "גדול המצווה ועושה". בדף המוקורות נתעסק בשאלה מדוע אדם שמקיים את המצווה עקב ציווי גדול מאדם שעושה אותה מבחירה, בלי שהוא מצווה לעשותה.

נדגיש שהמצווה ועושה' מבטא מחויבות לרצון הבורא ולמצוותיו. נדגים עיקרון זה ממצוות תלמוד תורה, שקיומה מחיבור אליה הוא רצון הבורא ויש מחויבות לקיימה לא רק כשיש הנאה ממנה.

מטרות

1. החברים ידונו בשאלה מי גדול יותר, מצווה ועושה או מי שאינו מצווה ועושה, ובמעלותיו של כל אחד מהם.
2. החברים ילמדו שמשמעות 'מצווה ועושה' היא מחויבות לרצון הבורא.
3. החברים יעסקו במצוות לימוד תורה ובחשיבות המחויבות אליה כרצון הבורא מעבר לחיבור הקיים.

מהלך הלימוד

המקור הבא מהווה הקדמה ללימוד ומיועד עבורך, המנחה. הוא מרחיב אודות האמירה "גדול המצווה ועושה". אפשר לספר עליו לחברים בעל פה כפתיחה ללימוד.

קידושין לא ע"א (עם ביאור שטיינזלץ)

"אמר רב יהודה אמר שמואל: שאלו את ר' אליעזר: עד היכן כיבוד אב ואם? אמר להם: צאו וראו מה עשה גוי אחד לאביו באשקלון, ודמא בן נתינה שמו של הבן. פעם אחת בקשו לקנות ממנו חכמים אבנים יקרות לאפוד שבבגדי הכהן הגדול בששים ריבוא שכר [...] רווח, והיה מפתח של קופתו מונח תחת מראשותיו של אביו, ולא ציערו להעירו משנתו, והפסיד משום כך את רווח העסקה.

לשנה האחרת נתן הקדוש ברוך הוא שכרו שנולדה לו פרה אדמה בעדרו, והיו ישראל זקוקים לה. נכנסו חכמי ישראל אצלו, אמר להם: יודע אני בכם שאם אני מבקש מכם כל ממון שבעולם תמורת אותה פרה אתם נותנין לי, אלא אין אני מבקש מכם אלא אותו ממון שהפסדתי בשביל כבוד אבא.

אמר ר' חנינא: ומה (והרי) מי שאינו מצווה על כך מן התורה, שהרי הוא גוי, ועושה – כך גדול שכרו, מי שהוא מצווה ועושה – על אחת כמה וכמה. שאמר ר' חנינא: גדול מי שמצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה".

הגמרא מתארת את סיפורו המוכר של דמא בן נתינה. דמא בן נתינה היה גוי (עובד כוכבים), ולכן לא היה מחויב במצוות כיבוד הורים. נראה שדמא בן נתינה קיבל שכר רב בעבור כיבוד הוריו. בעקבות כך שאלו חכמים: מי גדול יותר, אדם שמחויב לעשות מצוות ועושה אותן, או דווקא אדם כמו דמא בן נתינה, שבחר בעצמו לקיים את המצווה?

מקור זה בא לפתוח את השאלה מדוע אדם נחשב גדול יותר כשהוא עושה את מה שציוו אותו. עם אילו קשיים הוא מתמודד? למה הוא מוערך יותר מאדם שעושה מצווה מבחירה? האם לא היינו חושבים שדווקא אדם שאינו מצווה וקיים מצווה מוערך יותר כי התנדב מרצונו לעשות את המצווה?

קידושין , לא ע"א

"וא"ר חנינא ומה מי שאיננו מצווה ועושה על אחת כמה וכמה דאמר רבי חנינא גדול מצווה ועושה ממי שאיננו מצווה ועושה".

כונת הגמרא היא שמי שמחויב במצווה גדול שכרו משכרו של מי שבחר בעצמו לקיים מצווה שאיננו מצווה עליה. לדוגמה, גוי ששומר שבת, נשים במצוות שאינן מחויבות בהן.

- מה בעיניכם המעלה של מי שאיננו מצווה ועושה על פני המצווה ועושה?
- מדוע לדעתכם גדול מצווה ועושה ממי שאיננו מצווה ועושה?

יש מי שנהנים ללמוד תורה, ובמקור שלהלן נראה שיש חיוב רחב על לימוד תורה. מקור זה מעלה שאלה: מדוע באמת יש חיוב על מצוות שאנו יכולים להתחבר אליהן חיבור אישי וטבעי? ייתכן שהחיוב אף יפגע בחשק שלנו לקיים את המצוות בכלל ואת המצווה שאהבנו בפרט.

מקור זה יעלה את החשיבות של החיוב ושל יצירת מערכת חוקים של מצוות בכלל, ולא רק כשמתחברים למצווה, ושוב תחזור אלינו השאלה: מדוע מי שעושה מצווה כשהוא מחויב גדול יותר?

השאלה המרכזית בדף היא מדוע כשאנו מקיימים עקב חיוב אנו עושים דבר גדול יותר. אין אנו מעמיקים בשאלה מדוע ניתנו לנו מצוות; ניתן לחברים לענות על שאלה זו, ונמקד את הדיון בשאלה המרכזית שבדף המפנה את האחריות אלינו: מדוע קיום מצויו גדול? להרחבה בנושא ראו בראשית רבה מד, רמב"ן לדברים כב בפירוש על מצוות שילוח הקן ומקורות נוספים בנושא טעמי המצוות.

נשים אינן מחויבות במצוות לימוד תורה. אפשר להעלות את השאלה אם לימוד תורה של נשים גדול יותר כי אינן מחויבות, מה המעלה ומה המחיר של לימוד מרצון, בלי חיוב.

רמב"ם, הלכות תלמוד תורה א

הלכה ח

"כל איש מישראל חייב בתלמוד תורה בין עני בין עשיר בין שלם בגופו בין בעל יסורין בין בחור בין שהיה זקן גדול שתשש כחו אפילו היה עני המתפרנס מן הצדקה ומחזר על הפתחים ואפילו בעל אשה ובנים חייב לקבוע לו זמן לתלמוד תורה ביום ובלילה שנאמר והגית בו יומם ולילה".

הלכה י

"עד אימתי חייב ללמוד תורה עד יום מותו שנאמר ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך וכל זמן שלא יעסוק בלימוד הוא שוכח".

- להבנתכם, מדוע יש חיוב ללמוד תורה?
- איזה מחיר עלול להיות אם כל אחד ילמד רק כאשר הוא חפץ?
- מה בעיניכם החשיבות של קיום מצוות בכלל ושל לימוד תורה בפרט כחלק ממחויבות וקיום ציווי, ולא רק כשמתחברים?

המקורות שלהלן מביאים כמה הסברים על האמירה "גדול המצווה ועושה". אפשר לבחור להביא רק חלק מהם.

ר' יוסף אלבו, ספר העיקרים

"אמרו גדול המצווה ועושה ממי שאיננו מצווה ועושה. כי המצווה ועושה בעשיית המצווה כתקנה יעשה שני דברים: האחד שיעשה הפועל הטוב או היושר באמת, והשני הוא מכוון לעשות רצון אביו שבשמים. ומי שאיננו מצווה ועושה, יעשה הפועל הזה מצד שהוא יושר בלבד לא זולת זה. ועל זה הדרך יובן איך יקנה האדם השלמות וחיי העולם הבא על משפטי התורה על עשה ולא תעשה שבה, כשיהיו נעשים לאהבת השם יתברך וליראתו, ולהשלים מצוותו שציווה בהן".

בעל ספר העיקרים מראה שכאשר אדם אינו מצווה ועושה, הוא עושה רק כשהוא רוצה וחושב שהמעשה נכון. לעומתו מי שמצווה ועושה פועל בשל מחויבותו לעשות רצון אבינו שבשמיים.

תוספות, עבודה זרה ג ע"א

"מפני שהוא דואג תמיד לבטל יצרו ולקיים מצות בוראו".

התוספות כאן מסביר שמצווה ועושה מתאמץ תמיד לקיים את מצוות ה'.

תוספות, קידושין לא ע"א

"נראה דהיינו טעמא דמי שמצווה ועושה עדיף לפי שדואג ומצטער יותר פן יעבור ממי שאין מצווה שיש לו פת בסלו שאם ירצה יניח".

התוספות כאן מסביר שמי שאינו מצווה ועושה יכול תמיד לבחור ללכת, ואילו מצווה ועושה מקפיד תמיד שלא יחטא.

- מהן המעלות של המצווה ועושה על פי המקורות הנ"ל?
- באיזו עמדה עומד המצווה ועושה לפני הקב"ה?
- באילו דוגמאות בחייכם אתם מרגישים שעמדה זו באה לידי ביטוי? מה האתגר בעמדה זו?

במקורות שלעיל ראינו שגדולת המצווה ועושה נובעת מעשייתו לא רק כשהוא מתחבר אלא תמיד, כדי לעשות את רצונו של אבינו שבשמיים (כל מקור מדייק עשייה זו קצת אחרת).

המקור שלהלן נוגע ללימוד תורה. הרב קוק מראה שיש ללמוד תורה מהבנה שזהו רצון הקב"ה ומוסיף שהדרך הנכונה לקיים את הציווי היא מאהבה ללימוד התורה.

מקור זה מחדד את חשיבות עשיית המצוות ממחויבות לרצון הקב"ה, ומוסיף שהדרך הנכונה יותר, נוסף על המחויבות, היא התחברות למצווה.

הרא"ה קוק, אורות התורה ב, א

ענין תורה לשמה - לשם התורה. כי מציאות החכמה הוא רצון השם יתברך שתהיה בפעל, והיא מציאות יותר נחמדה ומעלה מכל מה שאפשר להחשב, ואין החסרון כי-אם מצדנו, שמצד היותנו שקועים בגוף אין אנו מכירים כל ענין גדל וחזק ועלוי מציאותה. וחכמת התורה הרי היא הגלוי האלהי כפי רצונו יתברך הבא מצד עבודתנו ותלמודנו. והנה כל הלומד תורה הוא מוציא מהכח אל הפעל את מציאות חכמתה מצד נפשו, ובדאי אינו דומה האור המתחדש מצד חבור התורה לנפש זו לאור הנולד מהתחברותה לנפש אחרת, ואם-כן הוא מגדיל התורה ממש בלמודו, וכיון שהקדוש ברוך הוא רוצה שיגדיל תורה, הדרך הישר הוא שילמד האדם מצד אהבתו את האור הגדול, שרוצה השם יתברך בגלוי מציאותו, שיתגדל יותר ויותר. ומכל-שכן לחדש בתורה, שהוא ודאי הגדלת התורה ממש באור כפול.

- הרב קוק מציע בעת לימוד התורה שילוב בין עשיית רצון ה' לבין חיבור ללימוד. כיצד אפשר להגיע לדרך זו?
- בעקבות הלימוד, איזו עצה תוכלו לתת זה לזה במפגש עם מצוות שאינכם מחוברים אליהן?

הסבר המקור: הרב קוק מסביר שהמציאות של החוכמה בעולם היא רצון הקב"ה, אלא שאנו מחוברים לגוף, ואין אנו רואים את מעלת החוכמה בשל כך. לימוד התורה הוא הדרך לקיים את רצון הקב"ה. כל אחד במפגש הנפש שלו עם לימוד התורה מוציא אור אחר. אנו צריכים ללמוד תורה בשל רצון הקב"ה, והדרך הישרה יותר לעשות זאת היא לאהוב את האור של לימוד התורה נוסף על הציווי. החידוש בתורה הוא הגדלת התורה באור כפול של שני הדברים יחד.

סיכום:

פתחנו בשאלה בעקבות דמא בן נתינה, מי גדול יותר, אדם שמצווה ועושה או אדם שעושה מבחירה. ראינו שחכמים קובעים שהמצווה ועושה גדול יותר.

הרחבנו את המבט לשאלה מדוע בכלל יש חיוב למצוות: האם לא עדיף שכל אחד יעשה כשהוא מחובר למצווה? אחרי שהבנו את חשיבות חיוב מצוות חזרנו לשאלה מדוע מי שמצווה ועושה גדול יותר. ראינו כמה מקורות שמסבירים שמצווה ועושה מקיים מצוות בלי קשר לחיבור שלו אלא מניח במרכז את הקשר שלו לקב"ה.

סיימנו בדברי הרב קוק שהדגישו את לימוד התורה כעשיית רצון הקב"ה, אך המעלה הגדולה יותר של קיום רצון ה' היא לעשות את החיוב מאהבה וחיבור אליו.

נראה שקיום מצווה מתוך חיוב אליה מבטא את הקשר שלנו עם הקב"ה ואת המוכנות שלנו לעשות את רצונו, וכמובן שעשייה על ידי חיבור למצווה היא הדרך הישרה יותר.

מקורות נוספים המסבירים על גדלות המצווה ועושה על פני זה שאינו מצווה ועושה

דרשות הר"ן

"אילו היה מגיע לה' יתברך תועלת כאשר יעשה האדם מן המצוות, היה ראוי שיקבל שכר מי שאינו מצווה ועושה, כמי שמצווה ועושה, ויותר ממנו. אך אחרי שאין לה' יתברך תועלת מן המצוות ולא נזק מן העבירות - נמצא שכל התורה היא לזכות את ישראל; וכיוון שכך, גדול המצווה ועושה, שזה - רצה ה' יתברך לזכותו, וזה - לא זיכהו".

המהר"ל מפראג, 'חידושי אגדות'

"יש מפרשים הטעם, מפני שהמצווה ועושה מחויב בדבר וכופה את יצרו ועושה, ולכן שכרו יותר גדול, אבל מי שאינו מצווה ועושה וכשירצה אינו עושה והוא עושה מרצונו בלבד אין שכרו כל כך גדול. ואין זה פירוש נכון, דודאי בכל עניין קאמר אפילו אינו מצווה ועושה, מצטער על ידי עשיית המצוה כמו שמצטער המצווה ועושה יותר גדול המצווה ועושה.

ועיקר הטעם הוא, כי מי שמצווה ועושה הקב"ה חפץ ממנו לעשות המצווה, דמיון זה גוי שעושה מצווה אין ספק שאינו חשוב כל כך כמו שהוא הישראלי, כי המצוה לישראל שייכת יותר, שהרי מצווים עליו כי הם מוכנים יותר למצוה, אבל מי שאינו מצווה ועושה מפני שאינו מצווה ועושה אינו מוכן כל כך למצוה ואינו כל כך כמו המצווה ועושה. ועוד כי המצווה ועושה, [הוא] מצד העלה שמחייב אותו לעשות וכל מי שאינו מצווה ועושה הוא מצד האדם עושה המצוה, [ולא] מצד השם יתברך, והוא יותר מעלה ויותר מדריגה, כאשר המצוה מצד השם יתברך שהוא העלה, ואלו המצווה שאינו מצווה והאדם עושה מעצמו זה מצד האדם דבר זה אינו כל כך במדריגה וזה ידוע".

הקדמת ה"אגלי טל"

המקור מבטא את חשיבות השמחה וההתחברות ללימוד התורה. זה הצד השני, המראה את חשיבות ההתחברות ולא רק את המחויבות לציווי.

"ומדי דברי זכור אזכור מה ששמעתי קצת בני אדם טועין מדרך השכל בענין לימוד התורה הקדושה, ואמרו כי הלומד ומחדש חידושים ושמח ומתענג בלימודו אין זה לימוד תורה כ"כ לשמה, כמו אם היה לומד בפשיטות, שאין לו מהלימוד שום תענוג והוא רק לשם מצוה, אבל הלומד ומתענג בלימודו הרי מתערב בלימודו גם הנאת עצמו. ובאמת זה טעות מפורסם, ואדרבא, כי זה עיקר מצות לימוד התורה להיות שש ושמח ומתענג בלימודו ואז דברי התורה נבלעין בדמו, ומאחר שנהנה מדברי התורה הוא נעשה דבוק לתורה".

לימוד תורה

.....

קידושין לא ע"א

"וא"ר חנינא ומה מי שאינו מצווה ועושה כך מצווה ועושה על אחת כמה וכמה דאמר רבי חנינא גדול מצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה".

← מדוע לרצותכם גדול מצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה?

← מה בעיניכם המצאה של מי שאינו מצווה ועושה על בני המצווה ועושה?

רמב"ם, הלכות תלמוד תורה א

הלכה ח

"כל איש מישראל חייב בתלמוד תורה בין עני בין עשיר בין שלם בגופו בין בעל יסורין בין בחור בין שהיה זקן גדול שתשש כחו אפילו היה עני המתפרנס מן הצדקה ומחזור על הפתחים ואפילו בעל אשה ובנים חייב לקבוע לו זמן לתלמוד תורה ביום ובלילה שנאמר והגית בו יומם ולילה".

הלכה י

"עד אימתי חייב ללמוד תורה עד יום מותו שנאמר ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך וכל זמן שלא יעסוק בלימוד הוא שוכח".

← למה נכתב, מדוע יש חיוב ללמוד תורה?

← איזה מחיר צלול להיות אם כל אחד ילמד רק כאשר הוא חפץ?

← חשבו: מה המחיר של קיום מצוות רק כשמתחברים אליהן?

תוספות, עבודה זרה ג ע"א

"מפני שהוא דואג תמיד לבטל יצרו ולקיים מצות בוראו".

תוספות, קידושין לא ע"א

"נראה דהיינו טעמא דמי שמצווה ועושה עדיף לפי שדואג ומצטער יותר פן יעבור ממי שאין מצווה שיש לו פת בסלו שאם ירצה יניח".

← באיזו צמדה נפשית המצווה ועושה צומח לפני הקב"ה?

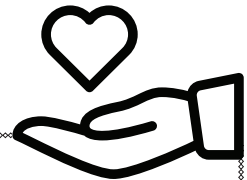
← באילו דוחמאות בחייכם אתם מרגישים שצמדה זו באה לידי ביטוי? מה האתגר שלכם בצמדה זו?

ר' יוסף אלבו, ספר העיקרים

"אמרו גדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה. כי המצווה ועושה בעשיית המצווה כתקנה יעשה שני דברים: האחד שיעשה הפועל הטוב או היושר באמת, והשני הוא מכוון לעשות רצון אביו שבשמים. ומי שאינו מצווה ועושה, יעשה הפועל הזה מצד שהוא יושר בלבד לא זולת זה. ועל זה הדרך יובן איך יקנה האדם השלמות וחיי העולם הבא על משפטי התורה על עשה ולא תעשה שבה, כשיהיו נעשים לאהבת השם יתברך וליראתו, ולהשלים מצוותו שציווה בהן".

← מהן ההשלכות של כל אחת מהדרכים לפי ספר העיקרים?

← חשבו: איך אתם, כל אחד בחייו, יכולים להשיג יותר טוב את דרכת מצווה ועושה?

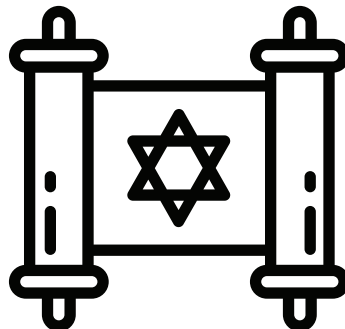

הראי"ה קוק, אורות התורה ב, א

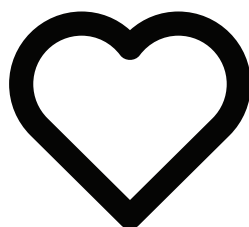
ענין תורה לשמה - לשם התורה. כי מציאות החכמה הוא רצון השם יתברך שתהיה בפעל, והיא מציאות יותר נחמדה ומעלה מכל מה שאפשר להחשב, ואין החסרון כי-אם מצדנו, שמצד היותנו שקועים בגוף אין אנו מכירים כל ענין גדל וחזק ועלוי מציאותה. וחקמת התורה הרי היא הגלוי האלהי כפי רצונו יתברך הבא מצד עבודתנו ותלמודנו. והנה כל הלומד תורה הוא מוציא מהכח אל הפעל את מציאות חכמתה מצד נפשו, ובנדאי אינו דומה האור המתחדש מצד חבור התורה לנפש זו לאור הנולד מהתחברותה לנפש אחרת, ואם-כן הוא מגדיל התורה ממש בלמודו, וכיון שהקדוש ברוך הוא רוצה שיגדיל תורה, הדרך הישר הוא שילמד האדם מצד אהבתו את האור הגדול, שרוצה השם יתברך בגלוי מציאותו, שיתגדל יותר ויותר. ומכל-שכן לחדש בתורה, שהוא ודאי הגדלת התורה ממש באור כפול.

← הרב קוק מציג בעת לימוד התורה שינוי בין עשיית רצון ה' לבין חיבור ללימוד. כיצד לדעתכם אפשר להשיג לדרך זו?

← באקבות הלימוד, איזו עצה תוכלו לתת זה לזה במפגש עם מצוות שאינכם מחוברים אליהן?

עושים

שבוע 3

מעבירי פעולת ליל שבת יקרים,

זכינו ואתם מעבירים לנו פעולת ליל שבת בשבת הקרובה. זוהי השבת השנייה של חודש הארגון. פעולת ערב שבת היא כלי מרכזי וחשוב לביורר הנושא, לשיח עמוק, לדיון וללמידה משותפת.

השנה נעסוק בנושא **מצווה ועושה**: בניית היחס הנכון של חברי התנועה לעולם המצוות.

זה אלפי שנים שמערכת יחסים מתנהלת בין הקיום המעשי של המצוות לבין עולמו הרוחני של מקיים המצווה. נביאי ישראל נתנבאו בנבואות תוכחה על שחלק מעם ישראל מקיים את המצוות ובו בזמן עושה מעשים שאינם ראויים, על שאין הזדהות וקרבה בין האדם לבין מעשה המצוות. פריצת החסידות והקריאה להדגשת הלב לפני כמאתיים שנה עוררה דיון, והוא נמשך עד ימינו אנו בכל בתי המדרש בעם היהודי.

ההגדרות הברורות ופרטי עולם ההלכה והמצוות מגדירים לנו את הדרך שבה עלינו לפגוש את הקב"ה ואת האופן שבו עלינו לחיות חיים של קדושה. המפגש בין הגדרות אלה לבין עולמו הרוחני של האדם ותחושת נפשו מורכב לעיתים. לא פעם האדם מרגיש סתירה לכאורה בין עולמו האישי והרוחני ובין התביעה ההלכתית ממנו. הפער עלול ליצור קושי, ריחוק וניכור.

בשנת ה-91 של התנועה אנו מציעים לחדש תפיסה הטוענת שחובה עלינו לאחוז בשני הקצוות בבת אחת. אנו צריכים להגיע לקיום מצווה כאשר אנו מחוייבים ומחוברים כאחד, בה בעת.

החזון שלנו הוא שחברי התנועה ועם ישראל כולו יקיימו מצוות מתוך מחויבות, שייכות, כוונה וחיבור, באופן שלם וחי, מתוך הזדהות עמוקה וחיבור של שמחה. החזון שלנו הוא שכולנו נהיה גדולים המצווים ועושים, שהאדם יראה בקיום המצוות ובהקפדה על פרטי ההלכות הזדמנות לחיבור ולייחוד בינו לבין אלוקי ישראל ועם ישראל בשמחה ובאהבה. כדרכה של בני עקיבא נעסוק במצוות שבין אדם למקום ובמצוות שבין אדם לחברו, במצוות שבין אדם למדינתו ואף במצוות המוטלות על המדינה. בכל סוגי המצוות נדגיש את הציווי של הצוותא, החיבור והמחויבות לקב"ה.

זוהי התביעה הרוחנית שאו תובעים מעצמנו ומחברי תנועתנו בשנה זו.

בשבוע זה יעסקו בסניפים ברצון ובצורך לקיים את המצוות מחיבור ואהבה. אנו צריכים לקיים את המצוות כפי שציווה אותנו ריבוננו של עולם, ועם זה על כל אחד מאיתנו למצוא את המקום שלו, להרגיש את הלב מתרגש, לשיר את המצווה, להיפגש.

מקורות בנושא:

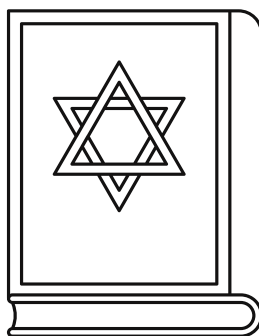
אבות ד, ב

"בן עזאי אומר, הוי רץ למצוה קלה כבחמורה, ובזרחה מן העברה. שמצוה גוררת מצוה, ועברה גוררת עברה. ששכר מצוה - מצוה, ושכר עברה - עברה".

רבי עובדיה מברטנורא

"ששכר מצוה מצוה [...] פירוש אחר, ששכר מצוה מצוה, שכל מה שאדם משתכר ומתענג בעשיית המצוה נחשב לו למצוה בפני עצמה, ונוטל שכר על המצוה שעשה ועל העונג וההנאה שנהנה בעשייתה".

תודה שאתם שותפים לדרך! שבת שלום :)

אהבת ה'

רציונל

בדורנו אנו רוצים להרגיש מחוברים למעשים שאנו עושים ולהרגיש שבחרנו בהם מרצוננו. הרצון להתחבר לכל מעשה שאנו עושים פוגש אותנו גם כשאנו באים לקיים תורה ומצוות. בדף מקורות זה נלמד על חשיבות ההתחברות למצוות ועל המתח שבין ההתחברות למצוות ובין המחויבות אליהן. נראה זאת דרך מצוות אהבת ה' והאפשרות לקיים אותה בהתבוננות במעשי הקב"ה ובתורה עצמה.

מטרות

1. החברים ידונו בחשיבות הרצון להתחברות, ביתרונותיה ובחסרונותיה.
2. החברים ידברו על הדרך להתחבר למצוות אהבת ה'.
3. החברים ידברו על דרכים שעוזרות להם להתחבר למצוות.

מהלך הלימוד

המקור המשמש לפתיחת דף הלימוד מבטא את הערך של ההתחברות למצוות. סביב מקור זה אפשר לשאול את החברים מהי בעיניהם החשיבות של ההתחברות למצווה. כדאי להציף כבר בשלב זה לאילו מצוות הם מתחברים ומה עוזר להם להתחבר למצוות.

אבות ד, ב

"בן עזאי אומר: הוי רץ למצוה קלה כבחמורה ובורח מן העברה. שמצוה גוררת מצוה, ועברה גוררת עברה. ששכר מצוה, מצוה. ושכר עברה, עברה".

רבי עובדיה מברטנורא

"ששכר מצוה מצוה [...] פירוש אחר, ששכר מצוה מצוה, שכל מה שאדם משתכר ומתענג בעשיית המצוה נחשב לו למצוה בפני עצמה, ונוטל שכר על המצוה שעשה ועל העונג וההנאה שנהנה בעשייתה".

- מדוע לדעתכם העונג מעשיית המצווה נחשב למצווה בפני עצמה?
- מהי בעיניכם החשיבות של ההתחברות למצווה?

בלימוד הקרוב נדגים דרך להתחברות למצווה על ידי מצוות אהבת ה'. במקורות שלהלן נציע דרכים להתחבר לאהבת ה', ובעקבותיהם נדבר על השאלה כיצד החיבור למצווה משפיע על קיומה.

דברים ו, ה

"ואהבת את ה' א-להיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך".

- כיצד לדעתכם אפשר להגיע לאהבת ה'?
- האם מצווה זו מחייבת התחברות, או אפשר לקיימה רק כציווי?

רמב"ם, משנה תורה, הלכות יסודי התורה

"והיאך היא הדרך לאהבתו ויראתו? בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים הגדולים ויראה מהן חכמתו שאין לה ערך ולא קץ מיד הוא אוהב ומשבח ומפאר ומתאוה תאוה גדולה לידע השם הגדול כמו שאמר דוד צמאה נפשי לא-להים לאל חי, וכשמחשב בדברים האלו עצמן מיד הוא נרתע לאחוריו ויפחד ויודע שהוא בריה קטנה שפלה אפלה עומדת בדעת קלה מעוטה לפני תמים דעות, כמו שאמר דוד כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך מה אנוש כי תזכרנו, ולפי הדברים האלו אני מבאר כללים גדולים ממעשה רבון העולמים כדי שיהיו פתח למבין לאהוב את השם, כמו שאמרו חכמים בענין אהבה שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם".

רמב"ם, ספר המצוות, מצוות עשה ג

"והמצוה השלישית היא שצונו לאהבו יתעלה וזה שנתבונן ונשכיל מצותיו ופעולותיו עד שנשיגהו ונתענג בהשגתו תכלית התענוג וזאת היא האהבה המחויבת. ולשון ספרי לפי שנאמר ואהבת את ה' א-להיך איני יודע כיצד אוהב את המקום תלמוד לומר והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם. הנה כבר בארו לך כי בהשתכלות תתאמת לך ההשגה ויגיע התענוג ותבא האהבה בהכרח".

יש לדייק במקור זה ולהבין שהרמב"ם מסביר את הדרך לאהבת ה' דרך התבוננות במעשיו, ונוסף על כך התבוננות בתורה, על פי הדיוק בספרי.

- אילו שתי דרכים לאהבת ה' הרמב"ם מציע?
- מה אתם חושבים על כל אחת מן הדרכים?
- מה הקשר בעיניכם בין שתי הדרכים האלה?

הרמב"ם הציע שתי דרכים לאהבת ה': התבוננות בבריאה והתבוננות בתורה. מה הקשר ביניהן? שאלה זו עולה גם בקריאת מזמור תהלים יט. בפרק זו שוב מופיעות שתי דרכים המשבחות את ה' - הבריאה והתורה. דרך הפרשנים לפרק זה נבין מה היחס בין שתי הדרכים האלה. אפשר לשאול את החברים: מה זה אומר לנו שדווקא התורה מעידה על גדלות ה' ומקרבת אותנו אליו?

סביב הדרכים האלה נעלה את השאלות כיצד החברים מתחברים לאהבת ה', ובכלל כיצד הם מתחברים למצוות, כיצד החיבור הזה משפיע על קיום המצוות שלהם.

תהלים יט, א-טו

לִמְנַצַּח מְזִמּוֹר לְדָוִד. הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֱ-ל וּמַעֲשֵׂה יְדָיו מַגִּיד הַרְקִיעַ. יוֹם לְיוֹם יִבְיַע אִמְרָ, וּלְלַיְלָה לְלַיְלָה יִחְוָה דָּעַת. אֵינֶן אִמְרָ וְאֵינֶן דְּבָרִים: בְּלִי נִשְׁמָע קוֹלָם. בְּכֹל הָאָרֶץ יֵצֵא קוֹם וּבְקִצָּה תִּבֵּל מְלִיָּהֶם לְשִׁמְשׁ שֶׁם אֱהָל בָּהֶם. וְהוּא כִּחְתָּן יֵצֵא מִחֶפְתּוֹ יִשִּׁישׁ כְּגִבּוֹר לְרוּץ אַרְחָ. מִקִּצָּה הַשָּׁמַיִם מוֹצֵאוֹ וּתְקוּפָתוֹ עַל קְצוֹתָם וְאֵינֶן נִסְתָּר מִחֶמְתּוֹ. תּוֹרַת ה' תְּמִימָה מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ עֵדוּת ה' נֶאֱמָנָה מְחַכֶּמֶת פֶּתִי. פְּקוּדֵי ה' יִשְׁרִים מְשַׁחֵי לֵב מִצּוֹת ה' בְּרָה מְאִירַת עֵינָיִם. יֵרָאֵת ה' טְהוֹרָה עוֹמֶדֶת לְעַד: מִשְׁפָּטֵי ה' אֵמֶת צְדָקוֹ יַחֲדוּ. הַנְּחֻמְדִּים מִזֶּהָב וּמִפָּז רֹב וּמִתּוֹקִים מִדְּבַשׁ וּנְפֶת צוּפִים. גַּם עֲבָדָךְ נִזְהָר בָּהֶם בְּשִׁמְרָם עֵקֶב רֹב. שְׂגִיאוֹת מִי יִבִּין מִנְּסֻתְרוֹת נִקְנִי. גַּם מִזְדִּים חֲשׂוֹךְ עֲבָדָךְ אֵל יִמְשְׁלוּ בִי אֲז אֵיתָם וְנִקִּיתִי מִפֶּשַׁע רֹב. יִהְיוּ לְרִצּוֹן אִמְרֵי פִי וְהִגִּיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ, ה' צוּרִי וְגֹאֲלִי".

- חלקו את הפרק לשני חלקים. במה עוסק כל חלק?
- מה הקשר בין שני החלקים? מדוע לדעתכם שמו אותם יחד באותו פרק? (להרחבה: נספח 1)
- כיצד מחשבות על הבריאה ועל התורה עוזרות להתחבר למצוות אהבת ה'?
- מה עוזר לכם להתחבר למצוות אהבת ה'?
- אילו דרכים עוזרות להתחבר למצוות בכלל?
- כיצד חיבור למצוות משפיע על קיומן? האם זה אידיאלי בעיניכם?

אבן עזרא על תהלים יט, ח

”ולפי דעתו: שהזכיר עד כה איך יוכל המשכיל למצוא עדות על האלהות ולהכיר מעשיו, ואמר דוד גם יש עד אחר נכבד ממנו ויותר נאמן והיא תורת השם ועדותיו ופיקודיו ומצותיו ויראתו ומשפטיו”.

- לפי אבן עזרא, התורה והמצוות הן עדות על קיום האלוקות וגדולת ה'. האם לדעתכם כשאיינו מקיימים מצוות אנו בעצם מעידים שהאלוקות אינה קיימת או שהיא חסרה?
- מה תפקידנו בקיום העדות?
- איך זה משפיע על שגרת היום-יום שלנו?

סיכום:

בדף הלימוד דנו בחשיבות החיבור למצוות, ודרך מצוות אהבת ה' חיפשנו דרך להתחבר למצוות. פתחנו במשנה, ובעקבות פירוש ברטנורא ראינו שהחיבור למצווה חשוב עד כדי כך שהוא נחשב מצווה נוספת. הדגמנו את החיבור למצווה דרך מצוות אהבת ה'. ראינו שתי דרכים שהרמב"ם מציע להתחבר למצווה זו. בעקבות ההצעה של הרמב"ם ומזמור יט בתהלים ראינו שהדרך להתחבר למצוות אהבת ה' היא בהתבוננות בבריאה ובתורה. עסקנו בשאלת היחס בין שתי דרכים אלו וראינו את פירוש אבן עזרא, שמראה שהתורה היא העדות לגדולת ה'. בהקשר של דרכים אלו שאלנו מה גורם לנו להתחבר למצוות, מה החשיבות של חיבור זה ואיך משפיעה עלינו העובדה שהתורה משמשת עדות לגדולת ה'.

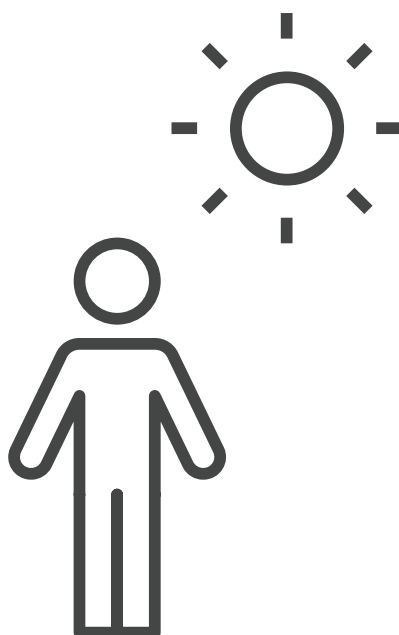

נספח 1

מקורות נוספים המיישבים את המעבר בין שני החלקים במזמור יט

"תורת ה' תמימה - אבל תורת ה' היא יותר תמימה ר"ל שלימה בפעולותיה ומועלת יותר מן השמש, משיבת נפש - רצה לומר כי השמש עם כל תועלתו לפעמים יזיק בחומו הרב עד כי יחלה האיש חולי המות אבל התורה משיבת עוד נפש האדם כי היא מגינה ומצלת מן המות" (מצודת דוד שם)

"תורת ה' תמימה - גם היא מאירה כשמש כמו שנאמר בסוף הענין מאירת עינים ואומר (משלי ו) כי נר מצוה ותורה אור. דבר אחר ואין נסתר מחמתו ליום הדין וליהט אותם היום הבא (מלאכי ג) אבל תורת ה' תמימה היא משיבת נפש לדרכי חיים ומגינה היא על לומדיה מאותו להט כמו שנאמר וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא" (רש"י שם).

אהבת ה'

אבות ד, ב

"בן עזאי אומר: הוי רץ למצוה קלה כבחמורה ובורח מן העברה. שמצוה גוררת מצוה, ועברה גוררת עברה. ששכר מצוה, מצוה. ושכר עברה, עברה".

רבי עובדיה מברטנורא

"ששכר מצוה מצוה [...] פירוש אחר, ששכר מצוה מצוה, שכל מה שאדם משתכר ומתענג בעשיית המצוה נחשב לו למצוה בפני עצמה, ונוטל שכר על המצוה שעשה ועל העונג וההנאה שנהנה בעשייתה".

← מדוע לדעתכם העונג מעשיית המצווה נחשב למצווה בפני עצמה?

← מהי בעיניכם החשיבות של ההתחברות למצווה?

דברים ו, ה

"ואהבת את ה' א-להיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך".

← כיצד לדעתכם אפשר להגיע לאהבת ה'?

← האם מצווה זו מחייבת התחברות, או אפשר לקיימה רק כציווי?

רמב"ם, משנה תורה, הלכות יסודי התורה

"והיאך היא הדרך לאהבתו ויראתו? בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים הגדולים ויראה מהן חכמתו שאין לה ערך ולא קץ מיד הוא אוהב ומשבח ומפאר ומתאוה תאוה גדולה לידע השם הגדול כמו שאמר דוד צמאה נפשי לא-להים לאל חי, וכשמחשב בדברים האלו עצמן מיד הוא נרתע לאחוריו ויפחד ויודע שהוא בריה קטנה שפלה אפלה עומדת בדעת קלה מעוטה לפני תמים דעות, כמו שאמר דוד כי אראה שמך מעשה אצבעותיך מה אנוש כי תזכרנו, ולפי הדברים האלו אני מבאר כללים גדולים ממעשה רבון העולמים כדי שיהיו פתח למבין לאהוב את השם, כמו שאמרו חכמים בענין אהבה שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם".

רמב"ם, ספר המצוות, מצוות עשה ג

"והמצוה השלישית היא שצונו לאהבו יתעלה וזה שנתבונן ונשכיל מצותיו ופעולותיו עד שנשיגהו ונתענג בהשגתו תכלית התענוג וזאת היא האהבה המחויבת. ולשון ספרי לפי שנאמר ואהבת את ה' א-להיך איני יודע כיצד אוהב את המקום תלמוד לומר והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם. הנה כבר בארו לך כי בהשתכלות תתאמת לך ההשגה ויגיע התענוג ותבא האהבה בהכרח".

- ← אילו שתי דרכים לאהבת ה' הרמב"ם מציג?
- ← מה אותם חושבים על כל אחת מן הדרכים?
- ← מה הקשר בעיניכם בין שתי הדרכים האלה?

תהלים יט, א-טו

לְמַנְצַח מְזִמּוֹר לְדָוִד. הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֱ-ל וּמַעֲשֵׂה יְדָיו מְגִיד הַרְקִיעַ. יוֹם לַיּוֹם יִבְיַע אֱמֶר, וְלַיְלָה לְלֵילָה יַחְוֶה דַּעַת. אֵינן אֱמֶר וְאֵינן דְּבָרִים: בְּלֵי נִשְׁמַע קוֹלָם. בְּכֹל הָאָרֶץ יֵצֵא קוֹם וּבְקִצָּה תִּבְלַ מְלִיָּהֶם לְשֶׁמֶשׁ שָׁם אֶהָל בָּהֶם. וְהוּא כֹחֲתָן יֵצֵא מִחֲפָתוֹ יֵשִׁישׁ כְּגִבּוֹר לְרוּץ אֲרָח. מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם מוֹצֵאוֹ וְתִקּוּפָתוֹ עַל קְצוֹתָם וְאֵינן נִסְתָּר מִחֲפָתוֹ. תּוֹרַת ה' תְּמִימָה מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ עֲדוּת ה' נֶאֱמָנָה מְחַכֵּמַת פֶּתִי. פְּקוּדֵי ה' יִשְׁרִים מְשַׁחֵי לֵב מִצּוֹת ה' בְּרָה מְאִירַת עֵינַיִם. יִרְאֵת ה' טְהוֹרָה עוֹמְדַת לְעַד: מְשַׁפְּטֵי ה' אֱמֶת צְדָקוֹ יַחְדָּו. הַנְּחַמְדִּים מְזַהֵב וּמְפַז רַב וּמְתוֹקִים מְדַבֵּשׁ וּנְפֹת צוֹפִים. גַּם עֲבָדָךְ נִזְהַר בָּהֶם בְּשֶׁמֶרֶם עֵקֶב רַב. שְׂגִיאוֹת מִי יִבִּין מִנְּסֻתְרוֹת נִקְנִי. גַּם מִזְדִּים חֲשַׁךְ עֲבָדָךְ אֶל יִמְשְׁלוּ בִי אֲז אֵיתָם וְנִקִּיתִי מִפֶּשַׁע רַב. יִהְיֶה לְרִצּוֹן אֱמֶרִי פִי וְהִגִּיזוֹן לְבִי לְפָנֶיךָ, ה' צוּרִי וְגֹאֲלִי".

- ← חלקו את הפרק לשני חלקים. במה צוסק כל חלק?
- ← מה הקשר בין שני החלקים? מדוע לדעתכם שמו אותם יחד באותו פרק?
- ← כיצד מחשבות על הבריאה ועל התורה עצמות להתחבר למצוות אהבת ה'?
- ← מה עוצר לכם להתחבר למצוות אהבת ה'?
- ← אילו דרכים עוצרות להתחבר למצוות בכלל?
- ← כיצד חיבור למצוות משפיע על קיומן? האם זה אידיאלי בעיניכם?

אבן עזרא על תהלים יט, ה

"ולפי דעתי: שהזכיר עד כה איך יוכל המשכיל למצוא עדות על האלהות ולהכיר מעשיו, ואמר דוד גם יש עד אחר נכבד ממנו ויותר נאמן והיא תורת השם ועדותיו ופיקודיו ומצותיו ויראתו ומשפטיו".

- ← לפי אבן עזרא, התורה והמצוות הן עדות על קיום האלוקות וזדולת ה'. האם לדעתכם כשאנו מקיימים מצוות אנו בעצם מציגים שהאלוקות אינה קיימת או שהיא חסרה?
- ← מה תפקידנו בקיום העדות? איך זה משפיע על שגרת היום-יום שלנו?

הערות למדריכים:

פעולה:

מצוות - בין מחויבות לחיבור, מתח בין שני קצוות

ציוד נדרש:

- חטיף
- חבל

רציונל:

תנועת בני עקיבא מאמינה ששמירת תורה ומצוות כרוכה במחויבות הלכתית ובחיבור עמוק למצוות גם יחד, אולם פעמים רבות נראה במציאות שאנו מדגישים צד אחד על פני האחר: מחויבות בלבד והנחה שחיבור יבוא בהמשך, או חיבור בלבד לקב"ה ולערכי התורה בלי מחויבות לקיומה. בפעולה נדבר על החשיבות של החזקה בחבל משני קצותיו: קיום מצוות מתוך נאמנות לקב"ה וחיבור למהותן.

מטרות:

1. החברים יבינו את חשיבות המחויבות למצוות ואת חשיבות החיבור למצוות, כל ערך בפני עצמו.
2. החברים יבררו את חשיבות השילוב של מחויבות וחיבור.
3. החברים ישתפו באתגר שבשילוב זה ובדרכי התמודדות עימו.

מהלך הפעולה

שלב א: מכירה פומבית

הערה למדריכים: בחלק זה נחשוף את עמדת המוצא של החברים כלפי המצוות. החברים יילחמו באמצעות מכירה פומבית על מצוות שהם רוצים בחייהם. בעיבוד המכירה ידבר השבט על ההבדלים ביחס שלהם למצוות שונות. זו תהיה נקודת המוצא לדיבור על ההשפעה של חיבור למצוות מסוימות לבין המחויבות כלפי אותן מצוות וכלפי מצוות שאליהן הם אינם מתחברים.

נחלק את השבט לשתי קבוצות ונעניק לכל קבוצה סכום של 500 ₪.

המטרה של חברי כל קבוצה היא "לקנות" את המצוות שהם רוצים שיהיו בחייהם (נספח 1).

נערך מכירה פומבית של כל מצווה ומצווה:

בכל שלב נציג מצווה אחת, והקבוצה שתציע את הסכום הגבוה ביותר תזכה באותה מצווה.

המשחק יסתיים כאשר ייגמר הכסף לכל הקבוצות.

עיבוד המכירה הפומבית

נשאל כל קבוצה בנפרד:

- מדוע נלחמתם דווקא על המצוות המסוימות שבחרתם? לחלופין, מדוע ויתרתם על מצוות מסוימות?
- איזה עיקרון הנחה את הקבוצה בבחירת המצווה?
- מדוע יש פער ביחס שלנו לחלק מהמצוות? ממה הוא נובע?
- האם בעייתי בעיניכם שיש פער כזה, או שזה כורח המציאות?
- באיזו עמדה פער זה מעמיד את האדם מול הקב"ה וההתייחסות לציוויו?

יכול להיות תאורטי (לשבת).
ביום חול אפשר להשקיע
ולתדפיס שטרות או להביא
שטרות של מנופול, זה יכול
להוסיף לאווירה.

כדאי להוסיף עוד מצוות
שמהיכרות עם החברים
שלבם נוצות במשא המחויבות
והחיבור.

החברים לא ידעו מראש מהן
המצוות. קבוצה שהציעה סכום
אינה יכולה לחזור בה מן
ההצעה.

הדיקת דופק

כמה חניכים הגיעו לפעולה?

זה הזמן לעבור ולחשוב על החניכים שלי, להעביר בראש כל אחד ואחת מהם... האם הוא מגיע בדרך כלל? האם היא מוצאת את עצמה בשבט? מה שמוס?

שני חניכים שחשוב שאדבר איתם באופן אישי לאחר הפעולה:

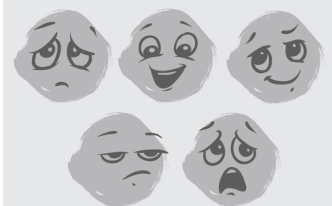
סג:

חשוב שנדבר על:

סג:

חשוב שנדבר על:

מה התחושה שלי לאחר הפעולה?

מהו שחשוב שאזכור לקראת הפעולה הבאה?

שלב ב: "התחברתי"

נשחק עם החניכים "התחברתי".

נחזיק בחטיף וניתן הגדרה שקשורה למצוות (נספח 2). נבחר חבר אחד, והוא ישתף במצווה שעונה בעיניו על ההגדרה, ויאכל מהחטיף עבור כל תשובה שיענה להגדרה, עד שמישהו אחר יתחבר לתשובה שלו. החבר הראשון שיאמר "התחברתי" על המצווה ועל ההגדרה יקבל את החטיף והגדרה אחרת שעליה הוא צריך לענות וחוזר חלילה.

מההבנה הפשוטה של נקודת ההתחברות, ששונה ומיוחדת לכל אחד מאיתנו, נגיע לדבר גם על נקודת החיוב.

שלב ג: דיון

הערה למדריכים: חלק זה הוא פתיחה לקטע הבא, שבו מוצגת המחויבות שלנו להלכה ולמצוות כחלק מברית ונאמנות לקב"ה. בדיון ננסה לחבר את החניכים למשמעות של נאמנות בחייהם הפרטיים כדי לחבר אותם למשמעות הנאמנות כשנקרא את הקטע.

נשאל את החברים: מה אומר לכם המושג נאמנות?

נציג לחברים את ההגדרה המילונית למילה נאמנות (נספח 3).

שאלות מנחות:

- איזו הגדרה בעיניכם היא המתאימה ביותר לנאמנות?
- כלפי מי בחיים שלכם אתם מרגישים נאמנות?
- מה דורשת ממני נאמנות כלפי מישהו?

שלב ד: קטע לימוד

למדו את דברי הרב עמיטל, חנוכה תש"ס (נספח 4).

הערה למדריכים: אפשר לקרוא את הקטע במלואו או רק את החלק המודגש.

שאלות מנחות:

- האם אתם מזדהים עם הנאמר בקטע על הרצון להתחבר בעת עשיית מצוות?
- מה הבעייתיות שהקטע מעלה בעקבות עשיית מצוות מתוך חיבור? מה דעתכם?
- איך אתם מתמודדים עם המתח שבין חיבור למצווה לבין הצורך במחויבות?
- מה פירוש המילה נאמנות על פי הרב עמיטל, ואיך היא באה לידי ביטוי בחיים הדתיים?
- מה נאמנות זו דורשת מאיתנו?

סיכום

נניח על הרצפה חבל. בקצה אחד שלו נשים שלט ובו המילה מחויבות, ובקצה האחר נניח שלט ובו המילה חיבור (נספח 5). נבקש מהחניכים למתוח את החבל כך שאחד החניכים יוכל להלך מקצה אחד של החבל לקצה השני שלו כשהחבל באוויר בלי ליפול. שימו לב מה קורה כאשר החבל אינו מתוח או אינו מאוזן.

אנחנו רוצים להלך במציאות כמו באחיזת החבל. אם קצה אחד של החבל מוחזק אחיזה רופפת, גבוה או נמוך יותר מהקצה האחר, אי אפשר ללכת עליו. הוא אינו מסוגל להחזיק שום דבר. אך אם החבל מתוח, ושני קצותיו, המחויבות והחיבור, מוחזקים באותו הגובה ובאותה עוצמה, אפשר להלך על החבל.

נספח 1

מצוות למכירה הפומבית

- לימוד תורה
- אהבת ה'
- שבת
- ציצית
- ואהבת לרעך כמוך
- כלאיים
- סוכה
- ברכת המזון
- הקרבת קורבן תמיד
- לקט
- מעשר
- כשרות
- ביעור חמץ
- צום יום כיפור
- עגלה ערופה
- עשיית מעקה
- נתינת צדקה
- השבת אבדה
- לא להתחתן עם עובדי עבודה זרה
- לא להשחית אילנות מאכל

נספח 2

הגדרות של מצוות

- מצווה שאני מחובר/ת אליה במיוחד
- מצווה שהייתי רוצה להצליח להיות מחויב/ת אליה יותר
- מצווה שהייתי רוצה להיות מחובר/ת אליה יותר
- מצווה שהייתי רוצה להצליח לעשות יותר בשמחה
- מצווה שהייתי רוצה שתשפיע עליי
- מצווה שקשה לי איתה
- מצווה שאני אוהב/ת
- מצווה שאני חושב/ת שאי אפשר בלעדיה
- מצווה שהייתי עושה גם היא לא הייתה מצווה
- מצווה שאני עושה בלי להבין
- מצווה מיוחדת בעיניי
- קושי שיש לי בקיום מצווה
- משהו שעוזר לי להתחבר לקיום מצוות
- משהו שגורם לי לאהוב את המצוות יותר

אתם יכולים להוסיף עוד הגדרות כפי
הצורך.

נספח 3

הגדרה מילונית של נאמנות:

נאמנות

1. שמירת אמונים, מסירות, לויאליות
2. אדם מסור, שלא מפנה עורף או בוגד בידיד, בבן זוג, במדינה או בקבוצה שאליה הוא שייך
3. מיופה כוח; מורשה.
4. אמין, מבטא את הדברים כפי שהם.

נספח 4

הרב יהודה עמיטל, חנוכה תש"ס

[...] והנה הגענו למה שקורה היום אצל הנוער שעליו אני מדבר. הנוער עשה צעד נוסף, צעד מרחיק לכת ומסוכן: הוא הוציא מהלקסיקון שלו גם את המחויבות להלכה. כל מחויבות פסולה. המושג סמכות מעורר אצלו חשד שמחויבות נגזרת בעקבותיו, ומכאן ההתנגדות גם לעצם המושג סמכות. ואחרי שגם סמכות הוצאה מן הלקסיקון שלו, מה נשאר? נשארה ההתחברות. גופי תורה ומצוות שהוא יכול להזדהות אתם ותואמים את אישיותו, שה'אני' שלו יכול להתחבר אליהם חווייתית, הופכים להיות חלק מה'אני' שלו, וזה הבסיס הבלעדי לאורח החיים של שמירת המצוות שלו. ההתחברות חייבת להיות אישית ואינדיבידואלית, וממילא חייבת להיות חווייתית. חוויה זה עניין אישי; כל אחד חווה בדרך שלו. התחברות על יסוד תבונה והיגיון חסרה את היסוד האישי האינדיבידואלי, באשר היגיון זה דבר אוניברסלי ולא אישי, ולכן אינה מספקת את הצורך בו.

טבעה של דרישה להתחברות, ללא אלמנט של מחויבות, הוא שלא סגי בהתחברות חד-פעמית בעת רצון, אלא יש צורך בהתחברות חדשה מדי פעם מאחר שמחויבות אינה קיימת. כמו כן ברור שגם התחברות של פעם בעת רצון אינה יוצרת מחויבות לזמנים אחרים שאין בהם עת רצון.

והמרחק מכאן להתחברות סלקטיבית אינו גדול. התחברות סלקטיבית פירושה שאין מסתפקים בהתחברות לחיי תורה בכלל, אלא יש צורך בהתחברות נקודתית לכל מצווה ומצווה, ואז קורה שלמצווה מסוימת מצליחים להתחבר ולמצוות אחרות לא מצליחים.

הנוער הזה מצפה שהקב"ה יפנה אל האדם ויציע לו מצוות שדרכן הוא יוכל להגיע לחוויה דתית ולהתרוממות נפשית; סגנון זה מדבר אל לבו של אותו נוער. אבל לקבל את הקב"ה כמלך מצווה ופוקד וכופה - דבר זה הוא למעלה מהשגתו ואינו מדבר אל לבו. הגמרא (ר"ה כח ע"א) אומרת שמצוות לאו ליהנות ניתנו, ומוסיף שם רש"י: "להיות קיומם להם הנאה, אלא לעול על צוואריהם ניתנו". אמרה זאת, לפי טעמים של בני הנוער, מתייחסת לדור אחר [...]

יש להניח שלמעשה יש רמות שונות של דרישה להתחברות, והמודל שהצגתי הוא מודל קיצוני. בכוונה בחרתי במודל קיצוני זה, כי לדעתי בכל הדגשת יתר של 'התחברות' קיימת סכנה שתוביל למודל שתיארת.

יודע אני שכדי להתמודד עם תופעה זו אין זה מספיק להצביע על הסכנות. יש צורך להתמודד חזיתית עם עצם האידיאולוגיה של 'התחברות'. בהקשר זה אני רוצה לעמוד על נקודה אחת.

למילים יש דינמיקה. המילה 'מחויבות' היא מילה חדשה, המעוררת אסוציאציה של כפייה, של דבר שאינו חלק מעצמנו אלא כפוי עלינו. במקורותינו המילה הבאה במקום מחויבות היא נאמנות - "נאמן אתה להחיות מתים": כביכול מחויבותו של הקב"ה היא להחיות מתים. יותר מזה - "וארא אל אברהם וכו' אני ה'" (שמות ו, ג-ו), ומפרש רש"י שם: "נאמן ליתן שכר". שם הוי"ה מצביע על נאמנות. לפעמים גם המונח אמונה הוא ביטוי לנאמנות - "ומקיים אמונתו לישיני עפר". אמונה, בלשון חז"ל, היא אמון בו יתברך, משום שהוא מקור הנאמנות. "יען לא האמנתם ביי" (במדבר כ, יב) פירושו 'לא היה לכם אמון ביי'. במשלי נאמר: "רב אדם יקרא איש חסדו ואיש אמונים מי ימצא" (כ, ו), וכותב על זה המהר"ל: "איש אמונים מי ימצא" - הן שתהיה האמונה בו יתברך, הן שתהיה האמונה שהוא נאמן בכל עסקיו והנהגתו". אמונה, אפוא, מבטאת שני דברים: אמון בו יתברך ונאמנות בכל הנהגתו, ובמילים אחרות - מחויבות. לעומת הזרות שיש במילה מחויבות, המילה נאמנות מבטאת משהו שקרוב לאדם. זו מילה שלא מעוררת שום אסוציאציה לא-נעימה, מילה המבטאת דבר שאדם מתגאה בו [...]

המשך נספח 4

הגמרא במכות אומרת:

"תרי"ג מצוות נאמרו לו למשה... בא דוד והעמידן על אחת עשרה... בא ישעיהו והעמידן על שש... בא מיכה והעמידן על שלוש... בא חבקוק והעמידן על אחת, שנאמר 'וצדיק באמונתו יחיה' (חבקוק ב, ד)" (כד ע"א).

אין הכוונה לאמונה במוכן שאנו משתמשים בו היום, אלא במוכן שבו השתמשנו קודם - אמון בו יתברך. וכך אנו קוראים בחבקוק: "כי עוד חזון למועד ויפח לקץ ולא יכזב, אם יתמהמה חכה לו כי בא יבא לא יאחר. הנה עפלה לא ישרה נפשו בו, וצדיק באמונתו יחיה" (ב, ג-ד). משמעות דבריו היא שהאמונה כי אכן בוא יבוא היא צד אחד של אמונה, והצד השני הוא שהצדיק בנאמנותו, במחויבותו, יחיה. בא חבקוק והעמידן על אחת - על אמונה שהיא מטבע שיש בו שני צדדים: אמון בנאמנותו של הקב"ה כלפי האדם, ונאמנותו של האדם כלפי הקב"ה, מה שקרוי בשפה שלנו מחויבות. כך הופכת המחויבות להיות יסוד התורה כולה, "וצדיק באמונתו יחיה".

הרב יהודה עמיטל (ג' בחשוון תרפ"ה, 31 באוקטובר 1924 - כ"ז בתמוז תש"ע, 9 ביולי 2010) היה ראש הישיבה וממייסדיה של ישיבת הר עציון שבגוש עציון. הקטע המובא בפעולה במלואו, ועוד מאמרים בנושא אפשר למצוא בחוברת "בין התחברות למחויבות חמש שיחות על תורה, נוער וחינוך"

נספח 5

אחויבות

חיבור

